

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานความคิดนำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย และเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิเคราะห์ และอภิปรายผล ตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545-2559
2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
3. การพัฒนาครู
4. การประชุมเชิงปฏิบัติการ
5. การนิเทศภายใน
6. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
7. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
8. บริบทของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ
9. มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545-2559

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2544 : 2-13) ได้กำหนดแนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545-2559 เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งใช้เป็นแนวทางดำเนินงานด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. นโยบายด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เร่งรัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการเข้ารับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ให้ได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. นโยบายด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

จัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยได้เข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิ และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

3. นโยบายด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

พัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา

4. นโยบายด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษา

จัดระบบบริหารและการจัดการทางการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษาของชาติ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเอกภาพในเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติ อีกทั้งมีความพร้อมในการดำเนินการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษา ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชนหรือรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนผู้ประกอบการพิจารณาด้วย

5. นโยบายด้านครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

วางแผนงานบุคคล เพื่อใช้ในการประสานข้อมูลและเป็นข้อมูลในการนำเสนอ พิจารณาสรรหาบุคคล พร้อมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับคุณภาพ และมาตรฐานวิชาชีพขั้นสูง

6. นโยบายด้านหลักสูตร

ให้สถานศึกษาจัดทำรายละเอียด สาระหลักสูตรแกนกลางและสาระหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของสังคมและชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

7. นโยบายด้านกระบวนการเรียนรู้

จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีจิตสำนึกในความเป็นไทยและสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้

ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ ให้เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

8. นโยบายด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งด้านงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สินในประเทศจากรัฐ บุคคล องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศ มาใช้จัดการศึกษาและจัดสรร งบประมาณให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

9. นโยบายด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียนเอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีแรงจูงใจในการผลิตรวมถึงการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนการสื่อสารทุกรูปแบบ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น

10. นโยบายด้านการส่งเสริมกีฬา นันทนาการและกิจกรรมเด็กเยาวชน

ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านการกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็กเยาวชนรวมทั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ บริการแก่เด็ก เยาวชน ประชาชน อย่างหลากหลายพอเพียง และมีประสิทธิภาพ

11. นโยบายด้านการส่งเสริมอาชีพ

สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้มีการประกอบอาชีพอิสระที่ถูกต้องตามกฎหมายจัดให้มีการรวมกลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นสนับสนุนการระดมทุนและการจัดการนำวิทยากรต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการประกอบอาชีพ การจัดการด้านการตลาดให้ได้มาตรฐานและความเหมาะสม ตามสภาพท้องถิ่น

12. นโยบายด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

บำรุงรักษา ส่งเสริม และอนุรักษ์ สถาบันศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดสังคมภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้ และสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน สืบทอดวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทยและท้องถิ่น

หลักการและวิธีการจัดการศึกษาท้องถิ่น

การจัดการศึกษาท้องถิ่นในปัจจุบันได้ยึดหลักการเดียวกันกับที่รัฐบาลใช้ในการกำหนดนโยบายกระจายอำนาจ ในการจัดการศึกษาให้ท้องถิ่น ซึ่งสรุปได้ ดังนี้ (สนธิท เหลืองภิรมย์ และคนอื่น ๆ. 2537 : 11-12)

1. หลักการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาท้องถิ่น ซึ่งเดิมได้รวมอำนาจไว้ในราชการส่วนกลางให้ไปอยู่กับราชการส่วนท้องถิ่น

2. หลักการมอบภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาท้องถิ่น ให้อยู่ในความรับผิดชอบของท้องถิ่นและประชาชน ดังที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงวางรากฐานการประถมศึกษาเอาไว้แต่เดิม และเช่นนานาอารยประเทศจัดทำอยู่

3. หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาท้องถิ่น รัฐบาลจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องก็เฉพาะในส่วนที่ท้องถิ่นและประชาชนยังช่วยตนเองไม่ได้ สำหรับการจัดการศึกษาท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารการศึกษาท้องถิ่นเป็นไปโดยเหมาะสม ทางราชการจึงกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาท้องถิ่น โดยกำหนดให้ ส่วนกลางมีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของหน่วยงานท้องถิ่นและให้ท้องถิ่นรับผิดชอบในการจัดการศึกษาโดยตรง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีดังนี้

3.1 กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่และความรับผิดชอบควบคุม ส่งเสริม ในด้านธุรการเกี่ยวกับนโยบายและการจัดการศึกษาของท้องถิ่นให้เป็นไปตามเป้าหมาย จัดสรรเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง เป็นหน่วยประสานงานกับหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้คำแนะนำส่งเสริมและช่วยเหลือหน่วยการปกครองท้องถิ่น ในการแก้ปัญหาอุปสรรคและข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย

3.2 กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่รับผิดชอบควบคุมและส่งเสริม งานด้านวิชาการและมาตรฐานการศึกษาของท้องถิ่น พิจารณาการดำเนินการเกี่ยวกับคุณวุฒิครู คุณภาพการศึกษาการกำหนดหลักสูตรแบบเรียน แนวการสอนตลอดจนการวัดผล ช่วยเหลือ ในด้านการนิเทศการศึกษา

3.3 คณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัด (ก.ท.จ.) มีหน้าที่ส่งเสริมและวางนโยบายด้านการบริหารบุคคล เช่น การบรรจุแต่งตั้ง การกำหนดตำแหน่งและวินัยของพนักงานครูเทศบาลและเมืองพัทยา

การบริหารการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทยา

เนื่องจากรัฐบาลได้มอบหมายงานการประถมศึกษาให้หน่วยงานการปกครอง

ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการดังกล่าวแล้ว เทศบาลและเมืองพัทยาจึงต้องมีหน้าที่ และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในเขตของตนเองอย่างเต็มที่ โดยถือปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการ และนโยบายที่กล่าวมาข้างต้น ความรับผิดชอบของเทศบาลและเมืองพัทยาในเรื่องนี้อาจสรุปได้ ดังนี้ (สนิท เหลืองภิรมย์ และคนอื่น ๆ. 2537 : 13-14)

1. มีหน้าที่จัดการประถมศึกษา
2. จัดให้เด็กมีอายุถึงเกณฑ์ในเขตเทศบาล ได้เข้าโรงเรียนโดยทั่วถึง
3. เป็นผู้จัดตั้งและดำรงโรงเรียน
4. ควบคุมและบริหาร โรงเรียนเทศบาลในเขตของตน

เกี่ยวกับเรื่องการจัดการประถมศึกษาในเขตเทศบาลและเมืองพัทยานี้ เทศบาลและเมืองพัทยานี้เป็นผู้บริหารและดำเนินการโดยตรง โดยกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทย มิได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ นอกจากการส่งเสริมสนับสนุนให้เทศบาลและเมืองพัทยานำดำเนินการได้โดยเรียบร้อยและบรรลุผลดียิ่งขึ้น เทศบาลและเมืองพัทยานี้จึงมีอำนาจที่จะใช้ดุลยพินิจและตัดสินใจดำเนินการในเรื่องใด ๆ ได้อย่างเต็มที่ขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

สำหรับงานการศึกษาในระดับเทศบาลและเมืองพัทยานี้มีหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษา ได้แก่ กองการศึกษาหรือสำนักการศึกษา โดยมีหัวหน้ากองหรือผู้อำนวยการกองการศึกษาหรือผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการและรับผิดชอบนั้น จึงมีความสำคัญในฐานะผู้รับผิดชอบจากปลัดเทศบาลและนายกเทศมนตรีในกรณีของเทศบาลหรือรับผิดชอบงานรองจากปลัดเมืองพัทยา กรณีเมืองพัทยา

กองการศึกษาหรือสำนักการศึกษา ทำหน้าที่ในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในรูปแบบของแผน/แผนงาน/โครงการ โดยจัดทำแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนเทศบาลในสังกัดนำไปปฏิบัติ ควบคุม กำกับ ดูแล วัดผล ประเมินผล ให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างมีคุณภาพ

สำหรับสำนักการศึกษา เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 4 โรงเรียน รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-3 (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) เป็นการจัดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี การนำนโยบายการปฏิบัติการศึกษาไปปฏิบัติในโรงเรียน โดยยึดภารกิจหลัก 3 ภารกิจในการปฏิรูปการเรียนรู้ ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่

ภารกิจที่ 1 งานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการพัฒนาผลงานทางวิชาการ และการวิจัยด้านการเรียนรู้ เน้นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การวิจัยในชั้นเรียนของครู การนำผลการวิจัยใหม่ๆ มาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

ภารกิจที่ 2 งานพัฒนาคุณภาพครู มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาครูแกนนำเป็นครูต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้ และขยายผลให้มีครูที่มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนที่ชี้ดีผู้เรียนสำคัญที่สุด

ภารกิจที่ 3 งานพัฒนาสภาพโรงเรียนและปัจจัยสนับสนุน มีวัตถุประสงค์เพื่อหมั่นกำลังของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ชุมชน ร่วมกัน พัฒนาโดยใช้กระบวนการประชาธิปไตย ให้ทุกคนมีส่วนร่วม คิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ พัฒนาโรงเรียน ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง ดี มีความสุข โดยใช้วัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ที่ครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ ครูมีผลงานวิชาการและผลการวิจัยด้านการเรียนรู้

จะเห็นได้ว่าในระดับนโยบายให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ถ้าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมมือดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน งานการปฏิรูปการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ ก็จะส่งผลให้เยาวชนของชาติมีคุณภาพ และสังคมไทยเป็นสังคมแห่งความรู้ โดยมีผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นผู้นำในการปฏิรูปการเรียนรู้ ผลจากการศึกษาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้บูรณาการมาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาครูตามมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาล 1 กาลสินธุ์พิทยาสีห์ สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาสภาพการเรียนรู้ของผู้บริหารและครูผู้สอน
2. ด้านพฤติกรรมการสอนของครู
3. ด้านคุณลักษณะนักเรียนในการเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2544 : 9-14) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ว่า ระบบประกันคุณภาพทางการศึกษาที่มีการพัฒนากันอยู่ขณะนี้ มีแนวคิดเพื่อส่งเสริมและเสนอแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยมีการดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพและการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐาน ด้านผลผลิต บัณฑิต และกระบวนการ

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึง การพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Audit) เป็นการตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

2.1 การประเมินความก้าวหน้าของการจัดการศึกษา

2.2 การติดตามและตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 การปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษาที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาโดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่ และหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง ประกอบด้วย

3.1 การทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3.2 การประเมินเพื่อรองรับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3.3 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือการประเมินคุณภาพการศึกษา

Murgatroyd and Morgan (1994 : 45) ได้กล่าวถึงการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาและกระบวนการตรวจสอบ หรือ การประเมินว่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษามากน้อยเพียงไร การประกันคุณภาพการศึกษาเกี่ยวข้องกับการดำเนินการที่สำคัญ 2 เรื่องดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาซึ่งหลักปฏิบัติทั่วไป จะกำหนดโดยองค์คณะบุคคล ผู้เชี่ยวชาญ หรือ ผู้มีประสบการณ์ ในระบบการศึกษาไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้กระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นผู้กำหนดมาตรฐานการศึกษา โดยมีสภาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแห่งชาติ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นผู้พิจารณาเสนอตามลำดับสายงาน

2. กระบวนการตรวจสอบและประเมินการดำเนินการจัดการศึกษาว่าเป็นไปตามมาตรฐาน คุณภาพการศึกษามากน้อยเพียงไร พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุก 5 ปี โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ

ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว คือคุณภาพของกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข

ถึงแม้ว่าในระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยมาโดยตลอด แต่จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับมัธยมศึกษาของกรมวิชาการ ปี 2540 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของวิชาต่างๆ ส่วนใหญ่มีค่าต่ำกว่าร้อยละ 50 เช่น คะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์และฟิสิกส์ของนักเรียนชั้น ม. 6 มีค่าไม่ถึงร้อยละ 30 แสดงว่านักเรียนทำข้อสอบได้ไม่ถึง 1 ใน 3 ของข้อสอบทั้งหมด นอกจากผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการแล้ว จริยธรรม คุณธรรม และความปลอดภัยของร่างกายและจิตใจของเด็กไทยก็อยู่ในสภาวะเสี่ยงเช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างของปัญหาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในสถานศึกษาขณะนี้ ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์นั้น

จากการศึกษาของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) เกี่ยวกับการทำข้อสอบวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของสมาคมนานาชาติเพื่อการประเมินผลทางการศึกษา พบว่าเด็กไทยทำคะแนนได้ดีสำหรับข้อสอบแบบเลือกตอบที่ใช้ทักษะพื้นฐาน (เช่น การบวก ลบ คูณ หาร) หรือข้อสอบที่ใช้ความจำแต่ไม่สามารถทำข้อสอบที่เป็นโจทย์ปัญหาที่ต้องคิดวิเคราะห์ หรือต้องเขียนคำตอบอธิบายยาวๆ แสดงให้เห็นถึงปัญหาในการคิดวิเคราะห์ และการเรียบเรียงความคิดออกมาเป็นคำพูดของเด็กไทย ในขณะที่

ความสามารถดังกล่าวเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 1)

จากที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการศึกษาว่าจำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ จริยธรรม คุณธรรม ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของประเทศไทย โดยจะต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดกลไกในการตรวจสอบและกระตุ้นให้หน่วยงานทางการศึกษามีการควบคุมคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาต้องจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ให้มีการเสนอผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งที่จัดทำอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุก 5 ปี ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาจัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด

การประกันคุณภาพการศึกษา มีความสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่เชื่อถือได้ เกิดความเชื่อมั่นและสามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน
2. ป้องกันการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและเกิดความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง
3. ทำให้ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษามุ่งบริหารจัดการศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐานอย่างจริงจัง ซึ่งมีผลให้การศึกษามีพลังที่จะพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้าง ความมั่นใจให้ผู้รับบริการการศึกษา ทั้งยังเป็นการป้องกันการจัดการศึกษาที่ด้อยคุณภาพและสร้างสรรค์การศึกษาให้เป็นกลไกที่มีพลังในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพสูงขึ้น

หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน

หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามแนวคิดที่

กล่าวมาข้างต้น ได้แก่

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษา ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหายโดยเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2. การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามข้อ 1 ต้องทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผนตรวจสอบประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

3. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์และบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผลพัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติ

ระบบและกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาไทย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 47 ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก

ระบบและกระบวนการประกันคุณภาพภายใน

ระบบการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง ระบบการประเมินผล และการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเองหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

สถานศึกษาจะต้องพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงหลักการและกระบวนการดังต่อไปนี้

1. หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

มี 3 ประการ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 11)

1.1 จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษา ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้ บุคลากรเสียหน้า โดยเป้าหมายสำคัญอยู่ที่ การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

1.2 การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามข้อ 1.1 ต้องทำให้การ ประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของ บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติ ของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมาย ชัดเจน ทำตามแผนตรวจสอบประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบที่มีความ โปร่งใสและมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

1.3 การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์และบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษาโดยในการดำเนินงานจะต้อง ให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วน ร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผลพัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตาม ความต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติ

2. กระบวนการประกันคุณภาพภายในตามแนวคิดของการประกัน คุณภาพ มี 3 ขั้นตอนคือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 :7)

2.1 การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน

2.2 การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบ และติดตามผลการ ดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

2.3 การประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาโดยสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับ กระทรวง

3. กระบวนการประกันคุณภาพภายในตามแนวคิดของหลักการบริหารที่ เป็นกระบวนการครบวงจร (PDCA) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

3.1 การร่วมกันวางแผน (Planning)

3.2 การร่วมกันปฏิบัติตามแผน (Doing)

3.3 การร่วมกันตรวจสอบ (Checking)

3.4 การร่วมกันปรับปรุง (Action)

4. ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามกระบวนการที่กล่าวมาแล้ว มีแนวทางและขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการเตรียมการ ซึ่งการเตรียมการที่มีความสำคัญ คือ

1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยต้องสร้างความตระหนัก ถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม ซึ่งจะจัดทำกรชี้แจงทำความเข้าใจ โดยใช้บุคลากรภายในสถานศึกษาหรือวิทยากรมืออาชีพจากภายนอก โดยบุคลากรทุกคน ในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน และต้องพัฒนาความรู้ ทักษะ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในให้บุคลากรทุกคนเกิดความมั่นใจในการดำเนินงาน ประกันคุณภาพด้วยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา สถานศึกษาและแผนปฏิบัติการในแต่ละปี ต่อมาเน้นเนื้อหาการกำหนดกรอบและแผนการ ประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมินและการรวบรวมข้อมูล ในช่วงท้ายเน้นเรื่องเกี่ยวกับการ วิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมินและการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง (Self Study Report)

1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบในการประสานงาน กำกับดูแล ช่วยเหลือสนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงเป็นทีม โดยการตั้ง คณะกรรมการควรพิจารณาตามแผนภูมิโครงสร้างการบริหารซึ่งฝ่ายที่รับผิดชอบงานใดควรเป็น กรรมการรับผิดชอบการพัฒนาและประเมินคุณภาพงานนั้น

2. ขั้นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน

2.1 การวางแผน จะต้องมีerkกำหนดเป้าหมาย แนวทางการ ดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลาและทรัพยากรที่ต้องใช้ สำหรับแผนต่างๆ ที่ควรจัดทำ คือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียน การสอนตามหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา แผนการประเมินคุณภาพและ แผนงบประมาณ เป็นต้น

2.2 การปฏิบัติตามแผน ซึ่งในขณะที่ดำเนินการต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติม ตลอดเวลาและผู้บริหารควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมี

ความสุข จัดตั้งอำนวยการความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติ กำกับ ติดตามการ
ทำงานทั้งระดับบุคลากร ราชกลุ่ม ราชหมวด และให้การนิเทศ

2.3 การตรวจสอบประเมินผล ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิด
การพัฒนาเพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่แสดงว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาบรรลุเป้าหมาย
เพียงใด โดยการประเมินต้องจัดวางกรอบการประเมิน จัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ จัดเก็บ
รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความข้อมูล และการตรวจสอบ ปรับปรุงคุณภาพ
การประเมิน

2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน เมื่อแต่ละฝ่ายประเมินผล
เสร็จแล้วจะส่งผลให้คณะกรรมการรับคิดชอบนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์และแปลผลแล้วนำเสนอ
ผลต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร นำไปวางแผนใน
ระยะต่อไป และจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศหรือการเขียนรายงานประเมินตนเอง

3. ขั้นการจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี เมื่อ
สถานศึกษาคำเนินการประเมินผลภายในเสร็จแล้วจะจัดทำรายงาน โดยเริ่มจากรวบรวมผลการ
ดำเนินงานและผลการประเมินมาวิเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษาและเขียนรายงาน
ระบบและกระบวนการประกันคุณภาพภายนอก

ระบบการประกันคุณภาพภายนอก หมายถึง ระบบการประเมินผลและการ
ติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงาน
รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงาน
ดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
ของสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพภายนอก มีหลักการและกระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายนอก มี 5 ประการ ดังนี้
(สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. 2544 : 3)

1.1 เป็นการประเมินเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่ได้
มุ่งเน้นเรื่องการตัดสิน การจับผิดหรือการให้โทษ ให้โทษ

1.2 ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม โปร่งใส มีหลักฐานข้อมูล
ตามสภาพความเป็นจริง และมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

1.3 มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพทางการศึกษากับจุดมุ่งหมาย และหลักการศึกษามองชาติ โดยให้มีเอกภาพเชิงนโยบายแต่ยังคงมีความหลากหลายในทางปฏิบัติที่สถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายเฉพาะและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพของสถานศึกษาและผู้เรียน

1.4 มุ่งเน้นในเรื่องการส่งเสริมและประสานงานในลักษณะ ศึกษามิตรมากกว่าการกำกับ และควบคุม

1.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพและการพัฒนาการจัดการศึกษาจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นกระบวนการที่คณะผู้ประเมินภายนอกจะรวบรวมและศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ซึ่งเสนอต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) แล้วเข้าไปตรวจสอบและประเมินคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการประเมินเพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และจัดทำรายงานผลการประเมินเผยแพร่ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน การประเมินคุณภาพภายนอกประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ ๆ 3 ขั้นตอน คือ

2.1 ขั้นตอนก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

2.2 ระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

2.3 หลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพภายในกับระบบการประกันคุณภาพภายนอก มีความแตกต่างและมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน การประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดจะต้องดำเนินการให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาแล้วจัดทำรายงานประจำปีเสนอผู้เกี่ยวข้อง ส่วนการประกันคุณภาพภายนอกเป็นงานที่ต่อเนื่อง และสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายใน เป็นการตรวจสอบผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาโดยหน่วยงานภายนอกเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การประกันคุณภาพภายในกับการประกันคุณภาพภายนอกจึงสัมพันธ์เชื่อมโยงกันด้วยมาตรฐานการศึกษาโดยคำนึงถึงหลักการสำคัญ คือ เอกภาพเชิงนโยบาย ความหลากหลายในทางปฏิบัติและมุ่งส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษามากกว่าการควบคุมหรือการให้ดูให้โทษ

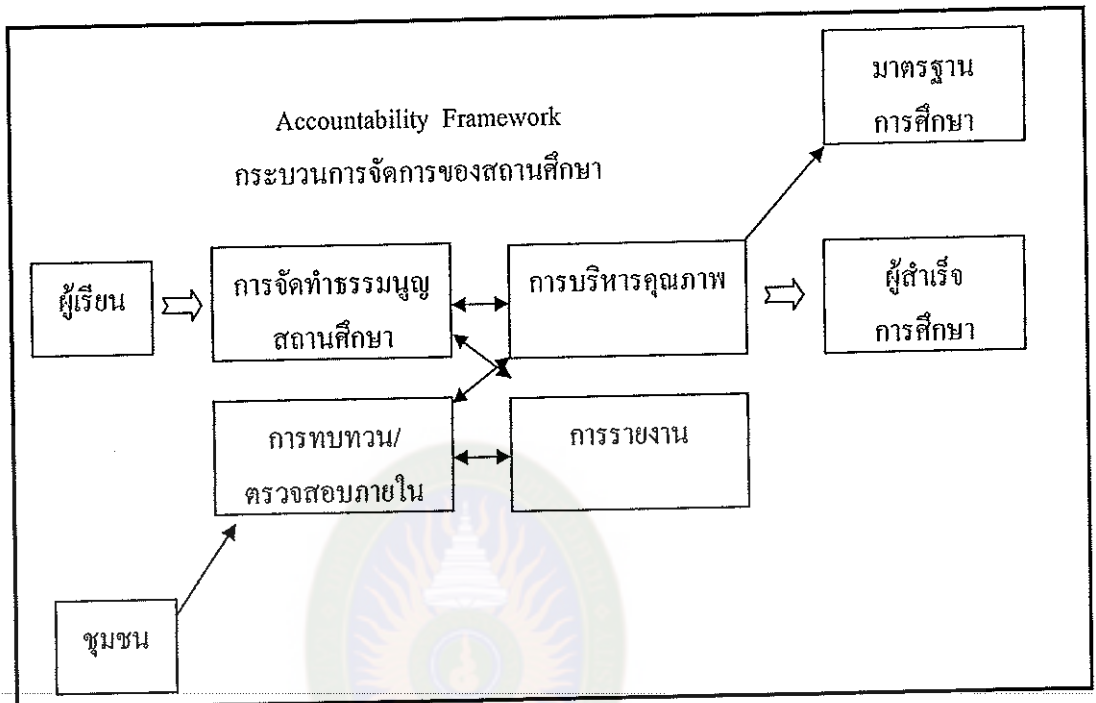
ระดับการประกันคุณภาพการศึกษา

แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา จำแนกได้ 2 ระดับ

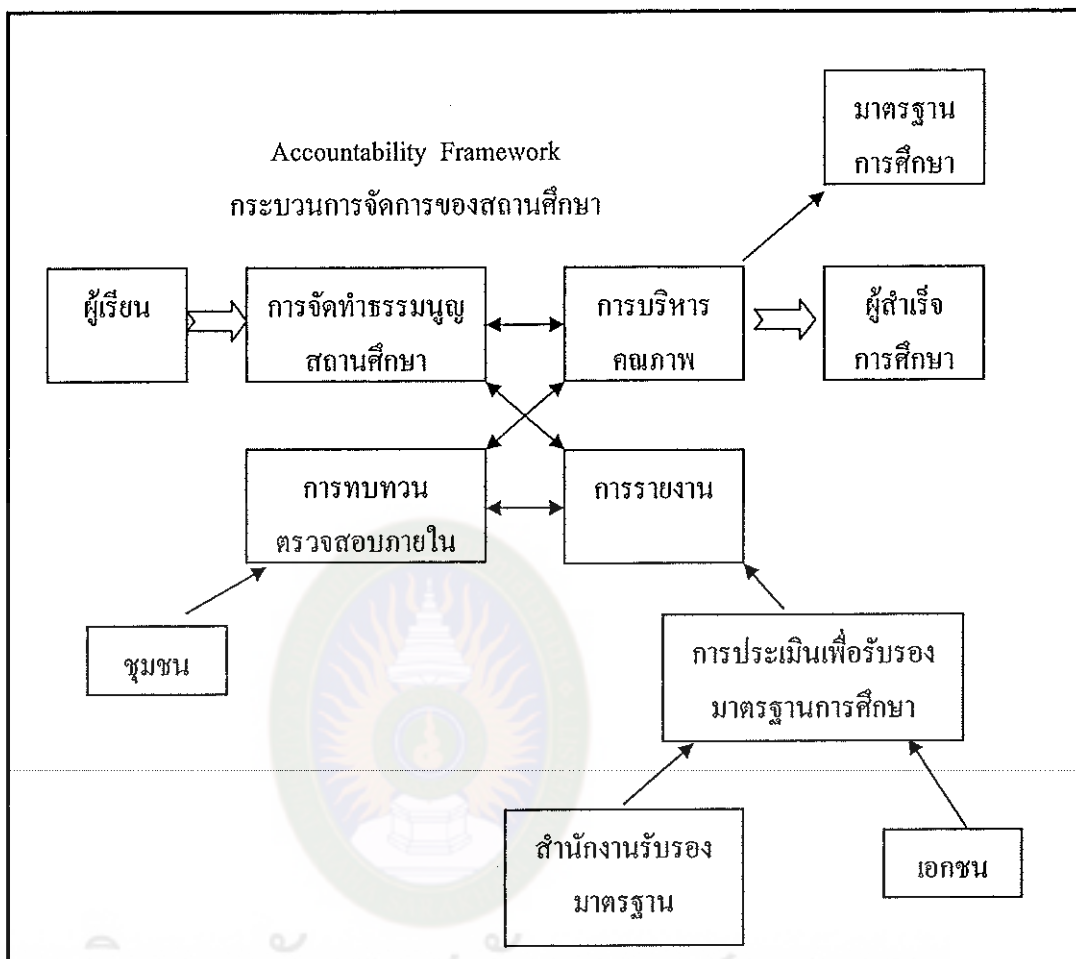
1. ระดับการบริหารจัดการ (Accountability) หมายถึง สถานศึกษามีระบบการบริหารคุณภาพ (Quality Management) ที่สร้างความมั่นใจ หิงพอใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน ถูกคำว่า ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดในระดับนี้ ผู้ปกครองและชุมชนจะเป็นผู้ยอมรับในคุณภาพของผู้จบการศึกษา โดยผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้อง ในรูปคณะกรรมการโรงเรียน ดังนั้นสถานศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (สถานศึกษา) ร่วมรับผิดชอบและร่วมตัดสินใจ

2. ระดับการรับรองมาตรฐาน (Accreditation) หมายถึง สถานศึกษามีระบบการบริหารคุณภาพ (Quality Management) ที่สร้างความมั่นใจ หิงพอใจต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ถูกคำว่าผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยมีองค์กรภายนอก เป็นผู้รับรองมาตรฐานการศึกษา

กรอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา



แผนภาพที่ 2 กระบวนการจัดการของสถานศึกษาเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการ
ที่มา : สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2544 : 11)



แผนภาพที่ 3 กระบวนการจัดการของสถานศึกษาเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานบริหารจัดการ
ที่มา : สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2544 : 11)

บทบาทหน้าที่ของเทศบาลและเมืองพัทยา

เทศบาลและเมืองพัทยา โดยสำนักการศึกษา/กองการศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาหารือ ให้สถานศึกษาของเทศบาล/เมืองพัทยา ดำเนินการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานและรับรองการประกันคุณภาพภายนอกต่อไป

บทบาทของสถานศึกษา

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนจะเป็นผู้ดำเนินการ

โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และโรงเรียนจะต้องดำเนินการตามภาระงานต่อไปนี้

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control)

1.1 การกำหนดมาตรฐาน

1.1.1 จัดทำมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นจากมาตรฐานกลาง โดยคณะกรรมการโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร วิทยาลัยครู ผู้ปกครองและประชาชน

1.1.2 จัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตของโรงเรียน

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา

1.2.1 พัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และพัฒนากระตุ้นใจให้ผู้ร่วมงานรู้จักและรักการเรียนรู้อยู่เสมอ เน้นให้บุคลากรในองค์กรมีความคิดริเริ่มเพื่อการสร้างสรรค์ปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

1.2.2 มีการสร้างจิตสำนึกของผู้ร่วมงานให้เห็นว่าการปรับปรุงคุณภาพจะต้องปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาและเป็นหน้าที่ของทุกคน

1.2.3 เป็นสมาชิกชมรมทางวิชาการของจังหวัดและเป็นเครือข่ายศูนย์วิทยบริการ

1.2.4 จัดทำธรรมเนียมโรงเรียน

1.2.5 พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและสื่อการเรียนการสอน

1.2.6 ดำเนินการบริหารคุณภาพ (Quality Management) โดยมุ่งเน้น ผลผลิต (นักเรียน) ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า ดังนี้

1) ควบคุมคุณภาพ และประเมินตนเองในทุกๆ กิจกรรมของกระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้วงจรควบคุมคุณภาพ (Quality Control Circle) PDCA ของเดมมิ่ง

2) มีการทำงานเป็นมาตรฐาน โดยควบคุมกระบวนการตามเอกสารคู่มือ 3 ระดับที่จัดทำขึ้น คือ

(1) คู่มือนโยบาย

(2) คู่มือขั้นตอนการทำงาน/แนวปฏิบัติ/วิธีการ

(3) คู่มือการทำงาน/แผนการสอน

3) ต้องให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วม (Total Participation) เพื่อให้พลังที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดของทุกคนในองค์กรร่วมกันพัฒนาให้ตรงตามความต้องการของลูก้าและความต้องการที่เปลี่ยนแปลง

4) มีการทำงานเป็นทีมในทุกระดับ เน้นให้ทุกคนมีอำนาจตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลให้ปรับปรุงและสร้างขวัญกำลังใจและทัศนคติที่ดี

1.2.7 พัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน

1.2.8 ระดมความร่วมมือจากชุมชนและเอกชน

2. การตรวจสอบคุณภาพ หรือการทบทวนคุณภาพภายใน (Internal Audit or Internal School Review)

2.1 โรงเรียนต้องดำเนินการทบทวนคุณภาพภายในด้านคุณภาพโรงเรียนและคุณภาพการสอนทุกปี

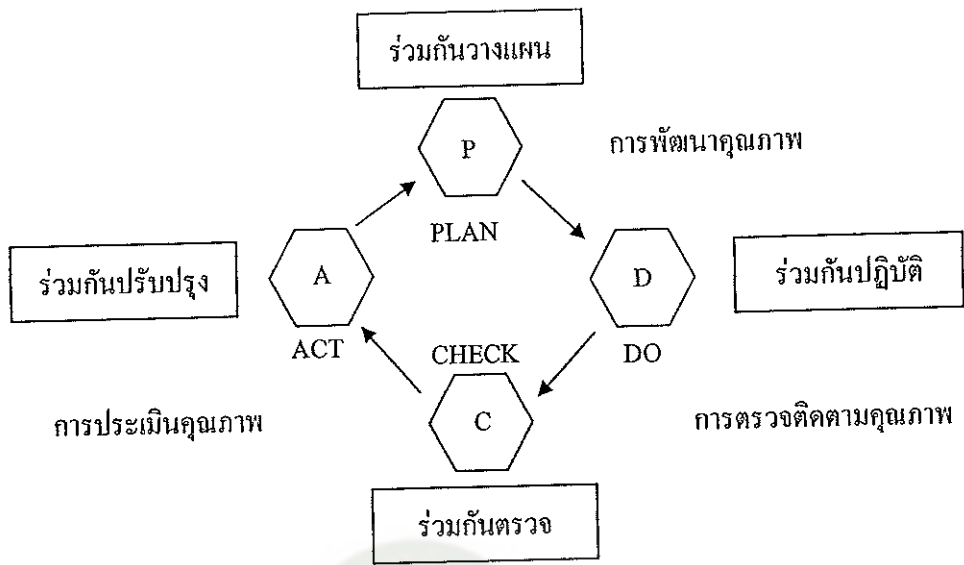
2.2 นำผลการทบทวนมาดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา

โรงเรียนควรกำหนดให้มีการประเมินความก้าวหน้า และประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการของโรงเรียนในทุก ๆ แผนงาน แล้วนำผลมาพัฒนาปรับปรุง

แนวคิดตามหลักการบริหาร

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักการบริหารนั้น เป็นกระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ โดยผู้บริหารและครูในสถานศึกษาร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ต้องช่วยกันคิดและช่วยกันวางแผน (Plan) ว่าจะต้องทำอะไรแล้วช่วยกันทำ (Do) ช่วยกันตรวจสอบ (Check) และพัฒนาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (Action) เพื่อให้การทำงานได้ผลและมีคุณภาพดีบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่กำหนด ถ้าพิจารณาแนวคิดเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพที่ประกอบด้วยการควบคุมและการตรวจสอบคุณภาพ กับหลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA) ซึ่งประกอบด้วยการร่วมกันวางแผน (P) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (D) ร่วมกันตรวจสอบ (C) และร่วมกันปรับปรุง (A) จะเห็นว่ามีความสอดคล้องกัน ดังนี้



แผนภาพที่ 4 วงจรบริหารคุณภาพการศึกษา

ที่มา : สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น (2544 : 14)

จากภาพที่ 4 การควบคุมคุณภาพ และการตรวจสอบคุณภาพก็คือกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพตามหลักการบริหารนั่นเอง โดยการควบคุมคุณภาพคือ การที่สถานศึกษาต้องร่วมกันวางแผน และดำเนินการตามแผน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา ส่วนการตรวจสอบคุณภาพคือการที่สถานศึกษาต้องร่วมกันตรวจสอบเพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามเป้าหมาย และมาตรฐานการศึกษา เมื่อสถานศึกษามีการตรวจสอบตนเองแล้ว หน่วยงานในเขตพื้นที่และต้นสังกัดก็เข้ามาช่วยติดตามและประเมินคุณภาพ เพื่อให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีความมุ่งมั่นและเกิดความตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพอยู่เสมอ

3. การพัฒนาครู

การพัฒนาครูหรือบุคลากรทางการศึกษา เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดขั้นตอนหนึ่งในการพัฒนาการศึกษา แม้ว่าในกระบวนการจัดหาบุคคลเข้าทำงานนั้น จะได้มีการสรรหาบุคคลและผ่านกระบวนการคัดเลือกมาอย่างดีแล้วก็ตาม ก็มีได้หมายความว่าบุคลากรเหล่านั้นจะเป็นบุคลากรที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุดตลอดไป จำเป็นจะต้องมี

การพัฒนาบุคลากรเหล่านั้นให้สามารถเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในการทำงาน และสามารถปรับตัวให้เปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับความเจริญทางวิทยาการ ลักษณะหน้าที่การงานและตำแหน่งงานที่เปลี่ยนไปในวิถีทางที่ก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป ทั้งนี้ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการพัฒนาครูหรือบุคลากรไว้หลายทัศนะซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกัน ดังนี้

3.1 ความหมายของการพัฒนาครู

การพัฒนาครู เป็นหัวใจสำคัญในการบริหารการศึกษา เพราะงานทุกอย่างของโรงเรียนจะดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับความสามารถและความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ได้มีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาครูหรือการพัฒนาบุคลากรไว้ ดังนี้

อุทัย หิรัญโต (2524 : 198) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากร ไว้ว่าเป็น การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในส่วนรวมทั้งหมดของการพัฒนาบุคลากร ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ ทักษะ ทักษะ ความรู้ความสามารถในการใช้ศักยภาพของคนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องไปในองค์กร

ประชุม รอดประเสริฐ (2528 : 129) ได้ให้ความหมาย การพัฒนาบุคลากรไว้ว่า ประกอบด้วย 2 คำ คือ การพัฒนา ซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น และมีสาระสำคัญเกี่ยวข้อง 3 ประการคือ สภาพชีวิต เป้าหมายที่ต้องบรรลุถึงและสมรรถภาพในการพัฒนา ผสมคำว่า บุคลากร ซึ่งหมายถึง บุคคลผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงาน

พนัส หันนาคินทร์ (2530 : 131) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร เป็นการฝึกฝนและการให้การศึกษแก่ผู้ปฏิบัติงาน โดยคำอธิบายประกอบว่า การฝึกฝนเน้นถึง กระบวนการที่จะเพิ่มความถนัดทักษะ และความสามารถเฉพาะอย่างในการปฏิบัติงาน ส่วนการศึกษาพุ่งเล็งถึงความพยายามที่จะเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ หรือเจตคติของผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถปรับสภาพให้เข้ากับงานได้ดีขึ้น และสามารถพัฒนาบุคลากรในการทำงานสูงขึ้น

กิตติมา ปรีดีฉิลก (2532 : 117) ให้ความหมายว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการหรือกรรมวิธีต่าง ๆ ที่มุ่งจะเพิ่มความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ ให้กับบุคลากรในองค์กร ตลอดจนทัศนคติให้เป็นไปในทางที่ดีมีความรับผิดชอบต่องานอันจะทำให้งานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ธีระวุฒิ เจริญราษฎร์ และคนอื่น ๆ (2536 : 175) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาบุคคลไว้ว่า การพัฒนาบุคคล หมายถึง การดำเนินการให้บุคคลในหน่วยงานหรือองค์กรให้มีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมกับงานที่กำลังปฏิบัติ หรือเพิ่มพูนทักษะ ประสบการณ์ ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อจะได้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายของหน่วยงานหรือองค์กรในที่สุด

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2535 : 641) ได้กล่าวโดยสรุปถึงการพัฒนาบุคลากรว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การให้การศึกษานในอันที่จะส่งเสริมความรู้ ความสามารถ ความถนัดและทักษะแก่บุคลากร ทั้งนี้มีความมุ่งหมายที่พัฒนาศักยภาพของคนในองค์กรให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้นทั้งในด้านความรู้ความสามารถ ความชำนาญและประสบการณ์ นอกจากนี้ การพัฒนาบุคลากรยังมีความหมายที่พัฒนาทัศนคติหรือเจตคติของปฏิบัติให้เป็นไปในทางที่ดี มีกำลังใจในการทำงานและมีความคิดที่จะปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 135) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากรว่า หมายถึง การดำเนินการให้บุคคลได้เพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานให้ได้ผลตามหน่วยงานต้องการหรือให้ได้ผลงานที่ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ ความชำนาญ และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน

สนอง เกรือมาก (2538 : 1074) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาบุคคล หมายถึง การดำเนินการให้บุคคลได้เพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานให้สามารถปฏิบัติงานให้ได้ผลตามที่หน่วยงานต้องการหรือให้ได้ผลงานที่ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม

จากความหมายของการพัฒนาบุคลากรดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ ตลอดจนทั้งมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การปฏิบัติงาน ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาครู

ธีระวุฒิ เจริญราษฎร์ และคณะ (2536 : 175) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคคล ไว้ว่า

1. สำหรับบุคลากรที่รับเข้ามาปฏิบัติงานใหม่ จะต้องมีการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนนโยบาย ระเบียบแนวปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรใหม่เหล่านั้นสามารถปฏิบัติงานได้

2. งานบางอย่างมีเทคนิคเฉพาะ บุคลากรได้รับการสรรหาใหม่จะต้องได้รับการพัฒนาเทคนิคเฉพาะให้เหมาะสมกับงาน

3. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี เทคนิคใหม่ ๆ ในการจัดการจึงต้องมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ปรับใช้เทคโนโลยีทั้งที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ และ เทคนิควิธีการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.3 ความมุ่งหมายในการพัฒนาบุคลากร

มีผู้กล่าวถึงความมุ่งหมายในการพัฒนาบุคลากรไว้หลายทัศนะ ดังนี้

สมพงษ์ เกษมสิน (2526 : 181-182) ได้ให้ความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ 2 ประการ คือ

1. ความมุ่งหมายขององค์กร (Institutional Objectives) ซึ่งเป็นความมุ่งหมายที่เน้นในแง่ของส่วนรวมคือ เพื่อสร้างความสนใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร เสนอแนะวิธีปฏิบัติงานที่ดีที่สุด พัฒนาการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด พัฒนาการปฏิบัติงานให้ได้ผลสูงสุด ลดความสิ้นเปลืองและป้องกันอุบัติเหตุในการปฏิบัติงาน จัดวางมาตรฐานในการปฏิบัติงาน พัฒนาฝีมือในการการปฏิบัติงานของบุคคล พัฒนาการบริหารให้พอใจทุกฝ่ายฝึกฝนคนไว้เพื่อความก้าวหน้าของงานและการขยายของกิจการ

2. ความมุ่งหมายส่วนบุคคล (Employee objectives) หมายถึง ความมุ่งหมายของข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติในองค์กรหรือหน่วยงาน ความมุ่งหมายส่วนบุคคลนี้ ได้แก่ ความก้าวหน้าในการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง พัฒนาทำที่บุคลิกภาพในการปฏิบัติงาน เรียนรู้งาน ปรับปรุงสภาพการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น ส่งเสริมและสร้างขวัญในการปฏิบัติงาน ตลอดจนความเข้าใจนโยบายและความมุ่งหมายขององค์กรที่ปฏิบัติงานอยู่

กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 118) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรมีจุดมุ่งหมายที่จะเพิ่มพูน และปรับปรุงคุณภาพของผู้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ เพื่อผลงานของสถาบัน และเพื่อสนองความต้องการที่จะก้าวหน้าของผู้ปฏิบัติงาน จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารที่จะต้องพยายามหาทางให้ผู้ปฏิบัติงาน ได้เจริญก้าวหน้าเท่าที่ความสามารถจะอำนวย

กิติ ตย์คณานนท์ (2532 : 143) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มทักษะในการทำงานให้แก่ผู้ปฏิบัติ พร้อมทั้งการเพิ่มพูนและปรับปรุงวิชาการกับเทคโนโลยีใหม่ๆ
2. เพื่อเพิ่มความคล่องตัวและการปรับตัวของผู้ปฏิบัติงาน
3. เพื่อการเพิ่มผลผลิต
4. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรว่าเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้มีโอกาสจะได้รับการพิจารณาจากหน่วยงาน เช่น การเลื่อนหรือเปลี่ยนตำแหน่งงานที่มีความสำคัญมากขึ้น ซึ่งจะเป็ประโยชน์แก่ตัวเขา

นพดล ทองโสภิต (2534 : 39-40) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการพัฒนาบุคลากรไว้ 4 ประการ คือ

1. ให้บุคลากรทุกระดับปฏิบัติงานโดยมีความสำนึกในหน้าที่ และมีความรับผิดชอบในภารกิจของตนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด
2. เปิดโอกาสให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถทักษะ และมีเจตคติที่ดีต่อหน่วยงานและการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีความก้าวหน้าในตำแหน่งและอาชีพของตนพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงหมุนเวียนตามวาระ
3. เป็นการจูงใจและเพิ่มความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร
4. สร้างจิตสำนึกในการบริการ

สนอง เกรือมาก (2536 : 1074) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาบุคลากรไว้ 2 ประการ ดังนี้

1. เพื่อให้บุคคลได้มีความสามารถเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ อันได้แก่ การพัฒนาบุคคลที่เข้าทำงานใหม่หรือก่อนทำงาน หรือการพัฒนาบุคคลก่อนที่จะเลื่อนตำแหน่งหรือแต่งตั้ง เป็นต้น
2. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้นเพื่อจะได้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากความมุ่งหมายในการพัฒนาบุคลากรข้างต้น สรุปได้ว่า ความมุ่งหมายในการพัฒนาบุคลากรก็เพื่อที่จะให้บุคลากรในหน่วยงานได้มีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ เจตคติ และสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการปฏิบัติงานในหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้แก่บุคลากรมีความเจริญก้าวหน้า มีขวัญกำลังใจดีขึ้น

3.4 รูปแบบวิธีการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา

วิธีการพัฒนาบุคลากรนั้นสามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งมีผู้ให้ทัศนะในเรื่องนี้ไว้พอสรุปได้ ดังนี้

ธีระวุฒิ เจริญราษฎร์ และคณะ (2536 : 175-176) กล่าวว่า การพัฒนาบุคคล มีหลายวิธี ซึ่งวิธีการใดจะเหมาะสมกับหน่วยงานหรือองค์กรใดนั้น ขึ้นอยู่กับบทบาทภารกิจ วัตถุประสงค์ของหน่วยงาน หรือองค์กรนั้นเป็นสำคัญ วิธีที่สำคัญ ๆ ในการพัฒนาบุคคลมีดังนี้

1. การฝึกอบรม เป็นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะ ในการปฏิบัติงานที่นิยมอย่างแพร่หลายในการพัฒนาบุคคล เหมาะสมที่จะใช้พัฒนาคนเป็นกลุ่ม
2. การไปศึกษาอบรมดูงาน คือการที่หน่วยงานหรือองค์กรส่งคนไปศึกษาต่อ ฝึกอบรม หรือดูงาน เป็นการส่งคนไปพัฒนาภายนอกองค์กร
3. การประชุมชี้แจงปฏิบัติการ คือ การที่หน่วยงานพัฒนาความรู้ ความชำนาญ เจตคติของบุคลากรในสังกัด โดยวิธีการประชุมชี้แจงหรือปฐมนิเทศ รวมถึงการหมุนเวียน เปลี่ยนหน้าที่ในการปฏิบัติงาน
4. การพัฒนาตนเอง คือ การให้บุคคลได้พัฒนาตนเอง เช่น การศึกษาคู่มือ ปฏิบัติงาน การเข้าร่วมประชุมทางวิชาการ เป็นต้น

เพลิน พิมพ์ศักดิ์ (2545 : 55-61) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาครูประถมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 พบว่า การพัฒนาครูที่สำคัญที่สุดคือ การพัฒนาสมรรถภาพด้านการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครู และรูปแบบในการพัฒนาให้ครูมีความรู้เพิ่มเติม คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ และการฟังบรรยายพิเศษ การอบรมสัมมนา เพื่อพัฒนาสมรรถภาพในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สมพงษ์ สุขประเสริฐ (2543 : 95-98) ได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความต้องการ การพัฒนาบุคลากรของพนักงานครูเทศบาล ในเขตการศึกษา 10 พบว่า พนักงานครูเทศบาล ต้องการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถให้มีคุณภาพ คุณวุฒิ และ คุณธรรม มีวิสัยทัศน์ทันต่อความเปลี่ยนแปลง โดยวิธีการการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อจะได้

ฝึกปฏิบัติงาน ทำความเข้าใจในกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัยให้แก่ผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 21) ได้สรุปวิธีการพัฒนานุเคราะห์ ดังนี้

1. สนับสนุนและส่งเสริมให้นุเคราะห์เป็นรายบุคคลได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เช่น การส่งไปฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ หรือศึกษาต่อ
2. จัดให้มีการประชุม อบรม สัมมนาเป็นหมู่คณะในโรงเรียน
3. จัดให้มีการศึกษาดูงานหรือแลกเปลี่ยนนุเคราะห์ภายในกลุ่มโรงเรียน
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้นุเคราะห์พัฒนาการเรียนการสอน โดยการสร้างนวัตกรรม สื่อ และการใช้เทคโนโลยีประกอบการเรียนการสอน
5. จัดให้มีการประเมินผล การศึกษาวิจัยในชั้นเรียน การวิเคราะห์และเก็บรวบรวมข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการเรียนการสอนให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น พร้อมนำออกเผยแพร่และส่งเสริมให้นำผลงานดังกล่าวเสนอขอปรับปรุงตำแหน่งที่สูงขึ้นไป

จากการศึกษารูปแบบวิธีการพัฒนานุเคราะห์แล้ว ผู้บริหารสมควรพิจารณานำมาใช้เป็นรูปแบบจัดกิจกรรมในการพัฒนาครูได้ โดยคำนึงถึงสภาพและความต้องการของ นุเคราะห์ ความต้องการของหน่วยงาน สอดคล้องกับนโยบาย เป้าหมาย ของหน่วยงานและการพัฒนานุเคราะห์จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอน จึงจะประสบผลสำเร็จ ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะพัฒนาครูด้วยวิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการนิเทศภายใน ทั้งนี้ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการตามลำดับในหัวข้อที่จะกล่าวถึงต่อไป

4. การประชุมเชิงปฏิบัติการ

4.1 ความหมายของการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ความหมายของการประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะในเรื่องนี้ไว้ พอสรุปได้ดังนี้

ยนต์ ชุ่มจิต (2535 : 207) ได้อธิบายไว้ว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นสถานการณ์ที่ใช้ในการแก้ปัญหา ดังนั้น เพื่อให้มีความมั่นใจว่าการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ประสบความสำเร็จ สิ่งที่น่ามาใช้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการจะต้องเป็นปัญหาของผู้เข้าร่วมประชุม

สนอง เกรือมาก (2538 : 1224) ได้ให้ความหมายของการประชุมเชิงปฏิบัติการไว้ว่าการประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การประชุมในลักษณะที่เป็นการเน้นให้ผู้เข้าร่วมมีความรู้ความเข้าใจ และทักษะด้านวิชาการ และด้านปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งโดยแท้จริง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการนี้ จะมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

สมเกียรติ ศรีจักรวาท (2542 : 13-17) ให้ความหมายของการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) หมายถึง การจัดประชุมขึ้นเพื่อเพิ่มหรือเสริมทักษะบางเรื่องให้แก่ผู้เข้าร่วม โดยเฉพาะ วิธีการอาจประกอบด้วยการบรรยายหรืออภิปรายเนื้อหาต่างๆ คิดตามด้วยการลงมือปฏิบัติ ภายใต้การดูแลและให้คำแนะนำของที่ปรึกษา

พนัส หันนาคินทร์ (2542 : 13) กล่าวถึงการประชุมเชิงปฏิบัติการว่า หมายถึง การพบปะการประชุมหรือหารือ เพื่อแก้ปัญหาทางภาคปฏิบัติในระหว่างที่มีประสบการณ์ในงานนั้นมาแล้วและมีความสนใจที่จะแก้ปัญหาร่วมกัน

จันทร์ธานี สงวนนาม (2544 : 55) ได้กล่าวว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการมักใช้กับการฝึกอบรมกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งที่มีความสนใจในปัญหาเดียวกันมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และแสดงวิธีการปฏิบัติงานอย่างละเอียด คล้ายกับเป็นการทำแบบฝึกหัด หรือเป็นการฝึกอบรมในภาคปฏิบัติภายหลังจากที่ผู้เข้ารับการอบรมรับฟังการบรรยายในภาคทฤษฎีไปแล้ว เพื่อช่วยให้การฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากขึ้น

ภิญโญ สาร (2517 : 54) กล่าวถึง การประชุมเชิงปฏิบัติการ ว่าเป็นการให้ผู้เข้ารับการอบรมฟังคำบรรยายในภาคเช้า และเข้าห้องปฏิบัติการเรื่องที่ได้เรียนตอนเช้าในภาคบ่าย เป็นฝึกปฏิบัติที่ได้เรียนรู้มา เท่ากับได้ได้ประยุกต์ทฤษฎีอย่างเต็มที่ทันทีที่ได้เรียนรู้มาใหม่ โอกาสจะเข้าใจและจำได้มีมาก

สมพงษ์ เกษมสิน (2526 : 28) กล่าวว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการเทคนิคทางด้านวิชาการและด้านปฏิบัติ เป็นการเสริมสร้างให้ผู้เข้ารับการอบรมนำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติ ตามสภาพการทำงานอันแท้จริงของเขา

วไลรักษ์ บุญสวัสดิ์ (2528 : 44) กล่าวว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นการแก้ปัญหาภาคปฏิบัติโดยมีสนใจร่วม ดังนั้น วิธีการดำเนินงาน จึงมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย กล่าวคือ การวางแผนและการดำเนินงานเป็นไปตามความต้องการของส่วนร่วม เป็นการนำเอากระบวนการของหมู่พวกเขาแบบประชาธิปไตยมาใช้เป็นองค์ประกอบ

อาจไม่มีความจำเป็น แต่หากเป็นการจัดประชุมทางวิชาการระดับภูมิภาคหรือระดับโลก ยังมีกิจกรรมต่าง ๆ อีกมากมาย ที่จะต้องเตรียมและดำเนินการ เช่น ฝ่ายต้อนรับแขกต่างประเทศ ฝ่ายที่พัก เป็นต้น

3. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ในขั้นการปฏิบัติงานนั้น นับว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญมาก นอกจากการบริหาร และจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 การประชุมซักซ้อมความเข้าใจ และความพร้อมของทุกฝ่าย ตลอดจนวางตัวผู้รับผิดชอบในทุกด้าน หากมีสิ่งใดไม่เรียบร้อย จะได้จัดหาหรือแก้ไข ได้ทันทั่วทั้งที่

3.2 การตรวจสอบความเรียบร้อยของสถานที่ เครื่องมือ และอุปกรณ์ ก่อนเปิดการประชุม 1 วัน ห้องประชุม โต๊ะ เก้าอี้ โต๊ะหมู่บูชา ชุดรับแขก อักษรเวที ควรอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานได้ นอกจากนี้จำเป็นต้องตรวจสอบเครื่องมือ อุปกรณ์ไฟฟ้าว่าทำงานได้ตามปกติหรือไม่ อุปกรณ์การเขียน เครื่องเขียน พร้อมหรือไม่

3.3 การต้อนรับ การต้อนรับที่ดีและเป็นกันเอง ย่อมเป็นจุดกำเนิดของสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เข้าประชุมและผู้จัดการประชุมสร้างความอบอุ่นและประทับใจให้แก่ผู้รับการประชุมซึ่งสามารถดำเนินการได้ก่อนการประชุม อาจเป็นการต้อนรับในใบสมัคร

3.4 การเลี้ยงรับรองหรือการต้อนรับ ซึ่งรูปแบบในการจัดอาจตามจำนวนเป็นการสร้างบรรยากาศที่สามารถสร้างความเป็นกันเองและความประทับใจได้เป็นอย่างดี

3.5 การลงทะเบียน การประชุมที่มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก หากผู้จัดไม่มีการวางแผนหรือการจัดการที่ดีแล้ว ในช่วงการลงทะเบียนจะมีผู้คนแออัด รุนแรง และขาดระเบียบทำให้เสียเวลาและทำลายบรรยากาศที่ดีในการร่วมประชุม เพื่อให้เกิดความสะดวกควรมีการสมัครล่วงหน้าและวางผังการลงทะเบียนที่ดี

3.6 พิธีเปิดการประชุม ก่อนที่จะทำการประชุม โดยปกติเรานิยมที่จะมีพิธีเปิดหลังจากประธานมาถึงและผู้จัดได้ให้การต้อนรับ พักผ่อนสนทนา ก่อนนำไปสู่ขั้นตอนการเปิดประชุม ดังนี้

3.6.1 พิธีกรกล่าวเชิญประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

3.6.2 ประธานลุกขึ้นยืน หากมีผู้อาวุโสกว่าร่วมอยู่ในโต๊ะรับแขก ประธานอาจคำนับเพื่อให้เกียรติ จากนั้นเดินไปที่โต๊ะหมู่บูชา และรับเทียนชนวน ทำการจุดเทียนเล่มซ้ายและขวา และ ฐูปตามลำดับ เสร็จแล้วกราบ 3 ครั้ง ลุกขึ้นยืน ถอยหลังประมาณ

3 ก้าว หันซ้ายค่านับธงชาติ หันขวาค่านับพระบรมฉายาลักษณ์ จากนั้นหันกลับและเดินไปยังแท่นประธาน ก่อนถึงแท่นอาจค่านับผู้เข้าร่วมประชุมเป็นการให้เกียรติก็ได้ เมื่อประธานจูดรูปเทียบ ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดยืนขึ้นและพนมมือ และประธานเดินไปแท่นประธาน ผู้เข้าประชุมนั่งลงได้

3.6.3 พิธีกรกล่าวเชิญหัวหน้าหรือตัวแทนผู้จัดกล่าวรายงาน

3.6.4 หัวหน้าหรือตัวแทนผู้จัดลุกขึ้นยืน หากมีผู้อาวุโสนั่งร่วมด้วยอาจค่านับแล้วเดิน ไปยังแท่นเพื่อกล่าวรายงาน

3.6.5 ระหว่างที่กล่าวรายงาน เจ้าหน้าที่นำคำกล่าวเปิดใส่พานมอบแก่ประธาน

3.6.6 เมื่อกล่าวรายงานเสร็จ ประธานกล่าวให้โอวาทและเปิดการประชุมเป็นอันเสร็จพิธี

3.7 การปฐมนิเทศ หลังจากพิธีเปิดการประชุมเสร็จสิ้นแล้ว กิจกรรมต่อไปจะดำเนินการ คือ การปฐมนิเทศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

3.7.1 เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความคุ้นเคย

3.7.2 เพื่อแนะนำสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำ ห้องพัก ห้องอาหาร และห้องประชุมเล็ก เป็นต้น

3.7.3 เพื่อแนะนำกำหนดการในการประชุม

3.8 การแนะนำและขอบคุณวิทยากร กิจกรรมหนึ่งที่ต้องกระทำในทุกวัน ในวันละหลายๆ หน คือ การขอบคุณวิทยากร การแนะนำวิทยากร โดยผู้รับผิดชอบคือพิธีกร

3.9 การจัดบริการระหว่างการประชุม ประกอบด้วย การถ่ายภาพ การบริการเครื่องมือ อุปกรณ์แสง เสียง การพิมพ์เอกสาร และการผลิตเอกสาร การจัดอาหารว่างและเครื่องดื่ม การจ่ายค่าตอบแทน และการบริการพิเศษสำหรับการประชุม เป็นต้น

3.10 การเลือกตั้งประธานและกรรมการ

3.11 การเลี้ยงส่งหรือการเลี้ยงอำลา

3.12 การประเมินผล มีรูปแบบการประเมิน 2 รูปแบบ คือ

3.12.1 การประเมินผลทั่วไป เป็นการประเมินช่วงท้ายก่อนพิธีปิดหรือหลังพิธีปิด ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นทั้งเนื้อหา การทัศนศึกษา (ถ้ามี) วิทยากรการจัดการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขและการพัฒนาการจัดประชุมครั้งต่อไป นอกเหนือจาก

การประเมินเมื่อสิ้นสุดการประชุมแล้ว การติดตามและประเมินผลภายหลังที่ผู้เข้าร่วมประชุม กลับไปปฏิบัติงานแล้วก็ควรปฏิบัติเพื่อจะได้ทราบว่าผู้เข้าร่วมประชุมสามารถนำไปใช้ ประโยชน์ในหน้าที่การงาน ได้มากเพียงใด

3.12.2 การประเมินผลลัพธ์ ผลตอบแทน หรือความคุ้มค่า ของการประชุมในเชิงเศรษฐศาสตร์นั้น ไม่ค่อยได้กระทำมากนัก เนื่องจากความยุ่งยาก หรือความลำบากที่จะตีเป็นค่าเงิน

3.13 พิธีปิดการประชุม โดยทั่วไปผู้คนจะให้ความสำคัญของพิธีปิด น้อยกว่าพิธีเปิด และจะกระทำไม่เป็นการมากนัก เช่น อาจจะไม่มีการจัดรูปเทียนบูชา พระรัตนตรัย ประทานในพิธีอาจเป็นหัวหน้าของผู้จัดเอง ยกเว้นพิธีมอบวุฒิบัตรซึ่งมี ความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าพิธีเปิด ต้องการจัดที่นั่งและเรียงลำดับรายชื่อให้ชัดเจน ขั้นตอน ของพิธีเปิดการประชุม มีดังนี้

3.13.1 ประทานจตุรปูเทียนพระรัตนตรัย (ถ้ามี)

3.13.2 เชิญประธานในที่แทนประธาน

3.13.3 กล่าวรายงานการปิดการประชุม เสร็จแล้วเชิญประธานมอบ วุฒิบัตรให้โอวาทและปิดการอบรม

3.13.4 เจ้าหน้าที่เรียกชื่อสมาชิกรับวุฒิบัตรเรียงลำดับที่ได้วางไว้

3.13.5 เมื่อเสร็จจากการมอบวุฒิบัตร ประธานจะปราศรัยให้โอวาท และกล่าวปิดการประชุม

3.14 กิจกรรมอ้อลา เป็นกิจกรรมที่สำคัญและจำเป็นมากในส่วนของ การประชุมเชิงปฏิบัติการที่คณะผู้จัด วิทยากร และผู้เข้าร่วมประชุมจะได้มีความประทับใจ เช่น กิจกรรมมอบดอกไม้ ร้องเพลงร่วมกัน กิจกรรมสายสัมพันธ์ และการส่งแขก เป็นต้น

4. ขั้นตอนหลังการปฏิบัติงาน

ซึ่งถือว่าเป็นขั้นสุดท้ายของการจัดประชุม กิจกรรมต่าง ๆ มีน้อย เมื่อเทียบกับขั้นเตรียมการและขั้นปฏิบัติ แต่มีความสำคัญไม่น้อยกว่ากัน เพราะครอบคลุมถึงเรื่อง การสรุปผลการประชุม เช่น การสรุปค่าใช้จ่าย การรายงานผลการปฏิบัติงานและการส่งจดหมาย ขอบคณวิทยากร และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ การดำเนินการประชุมที่ดี ผู้จัดการประชุมจะต้อง ดำเนินการทุกขั้นตอนให้เหมาะสมจะสามารถอำนวยความสะดวกให้การประชุมบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นอย่างดี

4.3 วัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการ

การประชุมเชิงปฏิบัติการ จะเป็นการรวมกลุ่มของคนจำนวน 12 คน หรือมากกว่านั้น ที่มีความสนใจหรือมีปัญหาาร่วมกัน มาพบปะกันเพื่อใช้เวลาในการปรับปรุงความสามารถ ความเข้าใจและความชำนาญของแต่ละคน โดยการศึกษาวิจัยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ การประชุมเชิงปฏิบัติการ สามารถนำมาใช้เมื่อต้องการที่จะได้รับผลอย่างใดอย่างหนึ่งตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ (สมิต ศัชฎกร. 2543 : 23-24)

1. เพื่อทำความเข้าใจปัญหา
2. เพื่อสำรวจปัญหา
3. เพื่อพยายามหาข้อแก้ไขปัญหา
4. เพื่อศึกษาปัญหาด้วยการสอบถาม
5. เพื่อพิจารณาด้วยการสอบถาม
6. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบุคคล
7. เพื่อส่งเสริมการศึกษา รวมถึงการแก้ปัญหาและค้นคว้าวิธีการต่าง ๆ

4.4 ประโยชน์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการ

การประชุมมีประโยชน์อย่างมากต่อการทำงานร่วมกันเป็นทีม การแสวงหาความร่วมมือและความรับผิดชอบของบรรดาสมาชิก ประโยชน์ที่สำคัญดังนี้ (สมิต ศัชฎกร. 2543 : 16-18)

1. ช่วยให้การงานทางความคิดร่วมกัน
2. ช่วยให้เกิดความรับผิดชอบผูกพันระหว่างผู้เข้าร่วมประชุม และแบ่งเบาภาระรับผิดชอบได้
3. ช่วยให้มี ความรอบคอบในการตัดสินใจ
4. ช่วยในการกระจายข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ ถ่ายทอดไปยังผู้เกี่ยวข้องอย่างรวดเร็ว
5. ช่วยในการประสานงาน ประสานความคิดเห็นและความเข้าใจ
6. ช่วยให้มี การห้ยงความคิดเห็นใหม่ ๆ ในวิธีการต่าง ๆ และมีโอกาสรับฟัง

ความคิดเห็นของบุคคลหลาย ๆ คน

7. ช่วยไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการตัดสินใจรวดเร็ว โดยลำพังคนเดียวจนเกิดความผิดพลาดได้ง่าย เพราะการประชุมจะช่วยให้การตัดสินใจ โดยอาศัยข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบคอบ
8. ช่วยให้เกิดความรู้สึกว่า แต่ละคนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของงาน

9. ช่วยให้ผู้สามารถติดตามความคืบหน้าของงาน และชำระสะสางกิจกรรม

10. ช่วยให้ผู้สามารถมีมุมมองในปัญหาต่าง ๆ ได้กว้างขวางแทนการคิดคนเดียว

สรุปได้ว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นวิธีการพัฒนานุเคราะห์ที่มีแบบแผน โดยมีวิธีการในการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นการเตรียมการ ขั้นการปฏิบัติงาน และขั้นหลังการปฏิบัติงาน และดำเนินการเพื่อให้ผู้เข้ารับการประชุมมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่ต้องการศึกษาโดยเน้นภาคทฤษฎี หรือภาคปฏิบัติโดยเฉพาะหรือทั้งสองอย่างและควรมีจำนวนผู้เข้าประชุมไม่มากนัก

5. การนิเทศภายใน

การนิเทศภายในเป็นวิธีการทำงานร่วมกันโดยเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหาร โรงเรียนและคณะครูในโรงเรียน ในการที่จะดำเนินงานของโรงเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ การนิเทศภายในมีนักการศึกษาได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการนิเทศภายในไว้ดังนี้

พนัส หันนาคินทร์ (2513 : 148) ได้ให้ความหมายการนิเทศภายใน คือ แผนงานที่จัดขึ้นเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน การนิเทศภายในเป็นการบริการทางด้านวิชาการให้แก่ครู

ภิญโญ สาร (2519 : 312) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในไว้ว่า การนิเทศภายในหมายถึง ความพยายามทุกชนิดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศในการแนะนำครูหรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้รู้วิธีปรับปรุงการสอนหรือการให้การศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 9) ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายใน หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของผู้ที่อยู่ในโรงเรียนตั้งแต่ผู้บริหารลงไปในส่วนที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพของการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้นและเป็นการเพิ่มพลังการปฏิบัติงานของครู รวมทั้งให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพและผลขั้นสุดท้าย คือ การศึกษาของเด็กก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5.1 ความจำเป็นของการนิเทศภายใน

ปัจจุบันการนิเทศภายใน มีความจำเป็นต่อกระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก และมีผู้ให้เหตุผลถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในไว้ ดังนี้

สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 25) กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในไว้ ดังนี้

1. หน้าที่ของครูผู้สอนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมครูสมัยก่อนมีหน้าที่ไม่มากนัก เพราะผู้ปกครองช่วยเหลือ ในปัจจุบันมอบให้ครูทั้งหมด ครูจึงเป็นผู้ชี้แนะและทำหน้าที่หลายอย่าง

2. ช่วยให้ผู้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการสอนอย่างถ่องแท้

3. ช่วยสร้างให้ครูมีคุณลักษณะแห่งความเป็นผู้นำ

4. ครูต้องมีความรู้ ความก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ ๆ เสมอ เพื่อเป็นความภาคภูมิใจของครูจะส่งผลถึงการเรียนการสอน การนิเทศการสอนจะช่วยในเรื่องนี้

5. ขนาดของโรงเรียนใหญ่ขึ้น มีกิจกรรมและชั่วโมงการสอนมากขึ้น หน้าที่การนิเทศจึงมากขึ้น เช่น การปฐมนิเทศครูใหม่เพื่อประหยัดเวลาครูใหม่ที่จะไปศึกษาด้วยตนเองบางคนไม่มีความถนัดสอนบางวิชา เป็นต้น การนิเทศการสอนจะช่วยให้มีหลักการและมีความมั่นใจมากขึ้น

6. เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของการเรียนการสอน

7. ช่วยลดภาระครูผู้สอน ทำให้มีเวลาค้นคว้า ทดลองวิจัย หาวิธีการใหม่ ๆ

8. ช่วยเสริมขวัญของคณะครูให้อยู่ในสภาพที่ดีมีความเข้มแข็งและรวมหมู่คณะให้เป็นทีมที่จะปฏิบัติงานร่วมกันด้วยสติปัญญาอันสูง เพื่อบรรลุจุดประสงค์เดียวกัน

9. ช่วยพิจารณาความเหมาะสมของงานเพื่อให้ตรงกับความสามารถของครูแต่ละคนและมอบหมายงานให้ครูแต่ละคนช่วยกันกระตุ้นให้ครู ได้ใช้ความสามารถในการปฏิบัติตนปฏิบัติงานให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

10. เพื่อช่วยให้ครูรู้จักวิธีหาจุดลำบากการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนและช่วยให้ครูวางแผนการสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้

11. ช่วยประเมินผลการสอนของครู

วิจิตร ศรีสะอ้าน (อ้างถึงใน ชำนาญ ศรีสมยา, 2537 : 32) ได้ระบุถึงเหตุผลความจำเป็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในของระบบการศึกษาไว้ 4 ประการ คือ

1. สภาพสังคมเปลี่ยนไปทุกขณะ การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การนิเทศภายในจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2. ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆเพิ่มขึ้นโดยไม่หยุดยั้งแม้แต่แนวคิดในด้านเรียนการสอนก็เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา การนิเทศภายในจะช่วยให้ครูมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ

3. การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนพัฒนาขึ้น จำเป็นต้องได้รับการชี้แนะหรือการนิเทศภายในจากผู้ชำนาญการจึงจะช่วยแก้ไขปัญหาได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

4. การจัดการศึกษาของประเทศไม่ว่าจะรักษามาตรฐานไว้ได้ต้องมีการควบคุมดูแลด้วยระบบการศึกษา

สังัด อุทรานันท์ (2530 : 117) ได้ให้เหตุผลของความจำเป็นในภาวะปัจจุบัน ที่ต้องมีการนิเทศภายในไว้ ดังนี้

1. ศึกษาพิเศษโดยตำแหน่งมีจำนวนจำกัดไม่สามารถสนองความต้องการการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ ได้ทั่วถึง

2. สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ ซึ่งอยู่ภายนอกจะรู้สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนได้ การสนองความต้องการจึงเป็นไปได้ยาก

3. ในสภาพปัจจุบันบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถเพียงพอและบางคนยังมีความชำนาญในเฉพาะบางสาขาวิชาอีกด้วย จึงสมควรใช้ทรัพยากรบุคคลเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยังเป็นการยอมรับซึ่งกันและกันอีกด้วย

4. เป็นการสอดคล้องกับปรัชญา หลักการและวิชาการของการนิเทศสมัยใหม่ที่ที่สุดซึ่งการนิเทศสมัยใหม่จะเกิดขึ้นด้วยความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่จำเป็นต้องมีคนมาคอยชี้แนะให้ทำงานตลอดเวลา

จึงสรุปได้ว่า ผู้บริหาร เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับครูและนักเรียนในโรงเรียนมากที่สุด จึงทราบถึงปัญหาและความต้องการเป็นอย่างดี จึงจำเป็นที่ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจในเรื่องการนิเทศภายในและสามารถนิเทศครูในโรงเรียนได้ ให้ความสำคัญ กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรภายในโรงเรียนได้ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการสร้างเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และการทำงานเป็นทีมซึ่งจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนในที่สุด

5.2 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศภายในและมีผู้ให้ทัศนะเกี่ยวกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

พนัส หันนาคินทร์ (อ้างถึงใน ชำนาญ ศรีสมยา. 2537 : 44) ได้กล่าว ถึงหน้าที่ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนของผู้บริหาร โรงเรียนในฐานะผู้นิเทศไว้ 3 ประการ คือ

1. การตรวจสอบความเป็นไปเกี่ยวกับการเรียนการสอน ข้อเท็จจริงที่ครูใหญ่ จะต้องตรวจสอบก็คือ การตั้งจุดประสงค์ของการสอน วิธีการสอนและเครื่องมือใช้ ประกอบการสอนการจัดหน่วยการสอน ลักษณะของการเรียนในห้องเรียนนั้น ๆ
2. การประเมินผล ผู้บริหาร โรงเรียนควรหาทางช่วยเหลือครูในการประเมินผล งานของตนเองเพื่อเป็นรากฐานในการปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป
3. การช่วยส่งเสริมและปรับปรุง หมายถึง การปรับปรุงบรรยากาศที่จะช่วย ในการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เช่น การปรับปรุงห้องเรียนการช่วยครูให้เกิดความเข้าใจ ในจุดประสงค์ของการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ และการปรับปรุงอุปกรณ์การสอน เป็นต้น

ยุพิน พิพิทธกุล (อ้างถึงใน ชำนาญ ศรีสมยา. 2537 : 44) ได้กล่าวโดยสรุปว่า ผู้ทำหน้าที่นิเทศภายใน ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายต่าง ๆ หัวหน้าหมวดวิชา ผู้ที่มี ประสบการณ์ในโรงเรียน ผู้ใหญ่ซึ่งมีความรู้ ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับทุกชั้น ศึกษาพิเศษ ผู้ทำหน้าที่การนิเทศการศึกษาโดยตรง ผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ และผู้เข้าอบรมสัมมนา จะมานิเทศ ในลักษณะการแนะแนวและให้ความรู้ข้อคิดหรือแนวทางปฏิบัติ ในเรื่องเฉพาะเรื่องใด เรื่องหนึ่งหัวหน้าฝ่ายและ หัวหน้าหมวดในโรงเรียน จะเป็นผู้นิเทศการปฏิบัติงานของครูในฝ่าย หรือหมวดวิชานั้น ๆ โดยเน้นบทบาทสำคัญอยู่ที่หัวหน้าหมวดวิชา ถ้าว่หัวหน้าหมวดวิชา เป็นผู้นิเทศระดับแรก ดังนั้น ถ้าหัวหน้าหมวดวิชาทุกคนทำงานนิเทศอย่างมีหลักการและ ชำนาญในการนิเทศแล้ว จะเกิดผลในด้านประสิทธิภาพของการเรียนการสอนอย่างเห็น ได้ชัดเจน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (อ้างถึงใน ชำนาญ ศรีสมยา. 2537 : 45) ได้แบ่งกลุ่มผู้นิเทศเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ผู้ให้การนิเทศ หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขา ที่มีความสามารถพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้แก่ครู

2. ผู้รับการนิเทศ หมายถึง ครูในโรงเรียน รวมทั้งครูปฏิบัติการสอน ครูสนับสนุนการสอนและครูที่ปฏิบัติงานบริการงานธุรการทุกคน

3. ผู้สนับสนุนการนิเทศ หมายถึง หัวหน้าสถานศึกษาและบุคลากรภายนอก เช่นศึกษานิเทศก์ กลุ่มโรงเรียนและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ เป็นต้น

กิตติมา ปรีดีติติก (อ้างถึงใน ชำนาญ ศรีสมยา, 2537 : 45) ได้กล่าวไว้ว่า การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ต้องมีการประสานงานกันระหว่างบุคลากรทั้ง 3 ฝ่าย คือผู้บริหาร ผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศ ซึ่งจะต้องยอมรับในบทบาทซึ่งกันและกัน ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารในฐานะผู้นำและเป็นผู้บริหารของหน่วยงานต้องแสดงบทบาทดังนี้

- 1.1 สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการนิเทศภายในอย่างจริงจังและจริงใจ
- 1.2 ทำหน้าที่เป็นวิทยากรที่ดีของครูทุกโอกาส ให้คำแนะนำชี้แหล่งวิชาการ
- 1.3 บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศในทุก ๆ

ด้าน

- 1.4 ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
- 1.5 สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ

2. บทบาทของผู้นิเทศหรือผู้ให้การนิเทศ หมายถึง ครูวิชาการ โรงเรียนหรือครูคนใดคนหนึ่ง ในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถซึ่งคณะครูเต็มใจและคัดเลือกให้เป็นผู้นิเทศ มีบทบาท ดังนี้

- 2.1 ประชุมวางแผนร่วมกับเพื่อนครูเพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่ครูเผชิญอยู่
- 2.2 ร่วมกับเพื่อนครูวางแผนและจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหา
- 2.3 ช่วยเหลือเพื่อนครูในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน
- 2.4 ช่วยเหลือเพื่อนครูในการประเมินผลนักเรียน
- 2.5 ช่วยเหลือเพื่อนครูที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน

และมีความรู้ลึกซึ้งมั่นคง

- 2.6 ร่วมกับผู้บริหารและเพื่อนครูประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 2.7 ร่วมกับเพื่อนครูหาข้อบกพร่องและแนวทางแก้ไขจากการปฏิบัติงาน

3. บทบาทของผู้รับการนิเทศ ผู้รับการนิเทศ หมายถึง คณะครูในโรงเรียน ที่ในขณะนั้น ไม่ได้แสดงบทบาทเป็นผู้นิเทศ หมายความว่า ครูบางคนอาจมีโอกาสได้แสดง สอนบทบาทเป็นผู้นิเทศในเรื่องหนึ่งแต่อาจเป็นผู้รับการนิเทศในอีกเรื่องหนึ่งอย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นผู้รับการนิเทศต้องแสดงบทบาท ดังนี้

- 3.1 ร่วมกับผู้นิเทศวิเคราะห์ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่และเรียงลำดับ ความสำคัญของปัญหาจากมากไปหาน้อย
- 3.2 วางแผนร่วมกับผู้นิเทศในการหาทางแก้ไขปัญหาและทำโครงการ พัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา
- 3.3 ลงมือปฏิบัติหรือดำเนินการตามโครงการในข้อ 2 หลังจากได้รับความรู้ ความเข้าใจแล้ว
- 3.4 ขอความสนับสนุนหรือคำปรึกษาหารือจากผู้นิเทศและผู้บริหารในกรณี ที่มีปัญหาระหว่างดำเนินการ
- 3.5 ร่วมมือกับผู้นิเทศประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 3.6 ร่วมมือกับผู้นิเทศหาข้อบกพร่องและแนวทางแก้ไขอย่างไรก็ตาม ครูเป็นผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโดยตรง ใครจะเป็นผู้นิเทศก็ตาม แต่ผู้ปฏิบัติ ส่วนมากจะเป็นครู ครูเป็นผู้ลงมือปฏิบัติการสอนย่อมจะทราบปัญหาเกี่ยวกับการสอนได้ดี มีครูเป็นจำนวนมากที่มีความสามารถด้านการสอนสูง เป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยทั่วไป ครูบางคนสามารถนิเทศได้ดี ถ้าหากได้รับมอบหมาย

5.3 การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในเป็นการฝึกปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคน ซึ่งจะต้องพัฒนาบุคลากรให้รู้จักการเรียนรู้ที่จะต้องแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน ไม่ใช่ทำให้บุคลากรเพียงแต่รับรู้เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการให้เรียนรู้วิธีการมากกว่าจึงจะถือว่าเป็นการพัฒนาคนที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนกว่า อันจะส่งผลต่อการพัฒนางานไปในตัว มีการริเริ่มสร้างสรรค้งานไปสู่จุดหมายที่ต้องการและขณะเดียวกันการนิเทศก็มีเป้าหมายที่จะประสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่จะปฏิบัติงานร่วมกันอีก ทั้งการนิเทศที่มุ่งหวังที่จะเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543 : 16) ได้กล่าวถึง การนิเทศภายใน โรงเรียนเป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศภายใน โรงเรียนประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วย ผู้บริหาร

หัวหน้าหมวดวิชา ครูผู้ชำนาญการ ครูผู้ร่วมนิเทศ ครูแกนนำ ดำเนินการ โดยใช้ภาวะผู้นำทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ประสานงาน และใช้ศักยภาพการทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาของโรงเรียนนั้น ๆ โดยส่วนรวม ให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร มาตรฐานการศึกษา การนิเทศภายใน โรงเรียนใช้หลักการต่อไปนี้

1. หลักการปฏิบัติงานตามวิธีวิทยาศาสตร์ ดำเนินการอย่างมีระบบระเบียบ ซึ่งครอบคลุมถึงวิธีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติกรนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ ซึ่งควรจะมาจากการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปผลอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่เชื่อถือได้

2. หลักการปฏิบัติงานตามวิถีทางประชาธิปไตย เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เปิดใจกว้าง ขอมรับผลการประเมินตนเอง ขอมรับในเหตุผล และปฏิบัติตามข้อตกลง ตลอดจนใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมาย

3. หลักการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาสร้างสรรค์ โดยการแสวงหาความสามารถพิเศษของครูแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้ได้แสดงออก และสนับสนุนส่งเสริมความสามารถเหล่านั้นอย่างเต็มที่

4. หลักการปฏิบัติกรตามกระบวนการกลุ่มและการมีส่วนร่วม เน้นความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน โดยยึดวัตถุประสงค์การทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือแบ่งปัน ประสพการณ์ซึ่งกันและกัน ร่วมคิด ร่วมพัฒนา ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จของงานโดยส่วนรวม

5. หลักการปฏิบัติงานเพื่อประสิทธิภาพ เน้นการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่รับผิดชอบ มีการควบคุมติดตามผลการดำเนินงาน และผลผลิตอย่างใกล้ชิด เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมาตรฐานการศึกษา

6. หลักการปฏิบัติงานโดยยึดวัตถุประสงค์ การดำเนินงานทุกครั้งต้องกำหนดวัตถุประสงค์การทำงานอย่างชัดเจน ออกแบบการดำเนินงานอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2540 : 25) ได้กล่าวถึง การดำเนินการนิเทศภายในว่ามี 4 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
2. การวางแผน
3. การปฏิบัติกรนิเทศ

4. การติดตามและประเมินผล

5.4 กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุด ในการสนับสนุน การเรียนการสอนภายในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีนักการศึกษากล่าวถึงกระบวนการนิเทศภายในไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2545: 175-177) กล่าวว่า การจัดกระบวนการนิเทศ ภายในโรงเรียนประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

1. การศึกษาสภาพการณ์ สิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ตลอดจนปัญหาและ แนวทางแก้ปัญหา
2. การวางแผน โดยมีผู้บริหาร ครู อาจารย์ มาร่วมกันรับผิดชอบ ศึกษาสภาพ ที่เป็นอยู่และปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อวางแผนการนิเทศ
3. เตรียมวิธีการนิเทศ ผู้บริหารเห็นว่าควรจะใช้การนิเทศแบบใดควรทำความเข้าใจกับครูเสียก่อน หรือแจ้งให้ครูทราบโดยทั่วถึงกัน
4. การแบ่งความรับผิดชอบให้คณะกรรมการ โดยพิจารณาถึงความสามารถ ความถนัดความสนใจและความพร้อมให้มากที่สุดก่อนจะกระจายงาน และให้ ทุกคนได้มีส่วนรวมในการดำเนินงาน
5. ลงมือดำเนินการ มีหลายโครงการที่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากขาด การดำเนินการอย่างจริงจังและไม่มีจุดหมาย ดังนั้น ควรเริ่มต้นวางโครงการที่ดี
6. การสร้างขวัญและกำลังใจให้คณะทำงาน ควรแนะนำเพื่อให้งานก้าวหน้า และให้การช่วยเหลือ การประสานงาน การจัดสรรเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการประเมิน ผลงาน แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของเพื่อนร่วมงาน

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543: 17) ได้สรุป การดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียนว่า ควรจะเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันดังนี้

1. ขั้นเตรียมการนิเทศ
2. ขั้นวางแผนการนิเทศ
3. ขั้นปฏิบัติตามแผนการนิเทศ
4. ขั้นประเมินผลการนิเทศ

5. ปรับปรุงแก้ไขวิธีการนิเทศ

สรุปได้ว่า การนิเทศภายใน คือ กระบวนการทุกอย่างของผู้บริหาร ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่ร่วมกันพยายามให้คำแนะนำ ปรึกษา ตรวจสอบ สนับสนุน ส่งเสริม เกื้อกูลกันเพื่อให้ครูสามารถช่วยเหลือตนเองหรือช่วยเหลือครูอื่น ๆ ในการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้น

6. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายทัศนะ ดังนี้

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542 : 4-5) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า ในสถานการณ์ปัจจุบันของสังคมไทย เป้าหมายของการศึกษาจะต้องมุ่งสร้างสรรค์สังคมให้มีลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยรวมและมุ่งสร้าง “คน” หรือ “ผู้เรียน” ซึ่งเป็นผลผลิตโดยตรงให้มีคุณลักษณะ มีศักยภาพและความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child-centered) โดยวิธีสอนนี้ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมเต็มที่ต่อการเรียนรู้ของคน ผู้เรียนแต่ละคนมีคุณค่าพอสมควร ได้รับการเชื่อถือไว้วางใจแนวทางนี้ จึงเป็นแนวทางที่จะผลักดันผู้เรียนไปสู่การบรรลุศักยภาพของตน โดยส่งเสริมความคิดของผู้เรียนและอำนวยความสะดวกให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีลักษณะแตกต่างจากการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบดั้งเดิมทั่วไป

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2543 : 8) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ว่า หมายถึง แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการ (Process) สร้างความรู้ (Construct) เป็นการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน (Participation) มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนอย่างกระฉับกระเฉง เกิดการเรียนรู้ อย่างมีความหมาย เป็นวิธีการที่ให้อำนาจแก่ผู้เรียน (Learner Empowerment) ซึ่งนำไปสู่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต (long life learning)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 7) กล่าวถึงความหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ กระบวนการเรียนการสอนที่ครูและผู้เรียนมีบทบาทร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้วางแผนรับผิดชอบในการทำกิจกรรมและลงมือปฏิบัติเอง ค้นพบคำตอบ ความรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพ และวิธีการของแต่ละบุคคล โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกเรียนรู้ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนข้อมูลย้อนกลับ เพื่อช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองจนเกิดการพัฒนา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 39) ได้ให้ความหมายของกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดไว้ว่า หมายถึง การกำหนดจุดหมาย สาระ กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดประเมินผล ที่มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนที่ครูและผู้เรียนมีบทบาทร่วมกันในการจัดการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดวางแผนในการเรียนทำกิจกรรม และลงมือปฏิบัติเอง ค้นพบคำตอบความรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพและวิธีการของแต่ละบุคคล โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองจนเกิดพัฒนา

6.2 หลักการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดประสบการณ์เรียนรู้จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างคงทนมากน้อย ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการที่สำคัญ คือการจัดประสบการณ์เรียนรู้ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสำคัญผู้เรียนจะเรียนรู้ตามจุดประสงค์แตกต่างกันเข้มข้นคงทน มากบ้างน้อยบ้าง ซึ่งจากการสังเกตและคำบอกเล่าของครูและนักเรียน พบว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ ได้ดีเมื่อได้ลงมือทำ มีส่วนร่วมเป็นผู้เรียนและผู้สร้างความรู้ได้เรียนรู้วิธีเรียน มีการจัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศสนุกสนานตื่นเต้น มีชีวิตชีวา มีความหมายต่อผู้เรียน สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน มีประโยชน์มีโอกาสนำไปใช้บ่อย ๆ ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาซึ่งจำเป็นต้องแก้ไข ผู้เรียนเต็มใจเรียน ได้รับความรู้ความก้าวหน้าความสำเร็จของตนเอง และมีความสุข จากข้อสังเกตพบว่า น่าจะถือเป็นหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่โรงเรียนควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง โรงเรียนมีข้อสังเกตหลายประการว่าจะจัด

การเรียนการสอนอย่างไร จึงจะถูกต้องตามหลักและวิธีที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูควรจะยึดอะไร เช่น ยึดผู้เรียน ยึดกลุ่มเป็นแหล่งเรียนรู้ ยึดการค้นพบด้วยตนเอง เน้นกระบวนการและผลงาน หรือเน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน บางทีการมองที่บทบาทของครูและผู้เรียนน่าจะกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนได้ เช่น รูปแบบแรกครูเป็นผู้จัดเตรียมทุกอย่าง ส่วนนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มหรือจับคู่เรียน รูปแบบที่สอง ครูเป็นผู้มอบหมายงานและกำกับติดตามดูแลให้ผู้เรียนสร้างความรู้หรือวางแผนและทำงานเอง โดยใช้ความรู้ ประสบการณ์และความชำนาญพิเศษของผู้เรียน และรูปแบบสุดท้าย ผู้เรียนเป็นอิสระจากชั้นเรียน โดยสามารถเลือกศึกษาด้วยตนเองจากสื่อสำเร็จรูป ศูนย์กลางการเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอื่น ๆ หลักการและวิธีดังกล่าว จะช่วยลดข้อสงสัย วิชาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเหมือนแบบแผนขั้นตอนรูปแบบหรือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งครูควรเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนซึ่งแตกต่างกันออกไป เช่น

วิธีทดลอง วิธีนี้ผู้เรียนทำการทดลองหาคำตอบด้วยตนเอง จับคู่หรือเป็นกลุ่ม โดยทำตามแผนและขั้นตอนที่ผู้เรียนเรียนมา

วิธีทำงานตาม โครงการ วิธีนี้เริ่มจากผู้เรียนคิดทำโครงการว่าจะแก้ปัญหาหรือทำอะไร อย่างไร จึงจะเกิดประโยชน์ และจะต้องทำโครงการเป็นกลุ่มให้ได้ผลงานตามเป้าหมายเป็นการฝึกคิดและทำงานอย่างมีแผน ได้ใช้ความรู้เดิมและเรียนรู้สิ่งใหม่ เกิดทักษะการทำงานร่วมกัน ได้ผลผลิตเป็นรูปธรรม วิธีแก้ปัญหามือผู้เรียนมีปัญหหรือข้อสงสัยจำเป็นต้องแก้ไข ผู้เรียนเริ่มจากการสังเกต และทำความเข้าใจปัญหา ระบุว่าประเด็นปัญหา คืออะไร ใครเกี่ยวข้องมีข้อมูลอ้างอิง หรือไม่เพื่อหาสาเหตุสำคัญและอภิปรายหาทางเลือกที่เหมาะสม วางแผน ลงมือแก้ปัญหมาแล้วสรุปรายงานผล ถ้าเป็นการสืบสวนสอบสวนหรือแก้ปัญหตามวิธีการวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะมีการคาดคะเนไว้ก่อนที่จะสรุปผลการแก้ปัญห

วิธีร่วมมือกัน ผู้เรียนจะร่วมมือกันเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 2-6 คน ซึ่งสมาชิกมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน ให้ผู้เรียนแบ่งปันความรู้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองและของเพื่อนด้วย ผลสำเร็จของแต่ละคนเป็นความสำเร็จของกลุ่มด้วย จะให้ได้ผลดีผู้เรียนควรเลือกเทคนิคที่เหมาะสม เช่น การต่อภาพ เกม และแข่งขัน ทดสอบ เป็นต้น ศูนย์การเรียน วินี้นักเรียนสามารถเรียนจากบทเรียนสำเร็จรูป ชุดการเรียนการสอน หรือสื่อการเรียนซึ่งจัดไว้เป็นกลุ่มหรือศูนย์ในห้องเรียนประมาณ 4-6 กลุ่ม แต่ละศูนย์จะมีบัตรคำสั่งแบบทดสอบหลังเรียน บทเรียนและอุปกรณ์การเรียน มีการหมุนเวียนศูนย์จนครบ

ทุกส่วนแล้ว อาจจะพบกันหมด เพื่ออภิปรายซักถามหรือเสนอรายงานตามความเหมาะสม
 การเรียนด้วยตนเอง โดยการสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีคุณภาพทดสอบประเมิน
 ตนเอง แล้วพัฒนาจุดบกพร่อง การอ่าน การเล่นเกม การสำรวจ การสัมภาษณ์
 การรวบรวมข้อมูลการศึกษานอกสถานที่ การสังเกตการณ์ชมภาพยนตร์ การใช้เครือข่าย
 คอมพิวเตอร์ การชมโทรทัศน์เรียนจากวีดิทัศน์ ฝึกในห้องปฏิบัติการ การคิดงานและการ
 ทำงาน การเขียนหนังสือ และวิธีอื่นๆ ซึ่งเลือกเรียนด้วยตนเองได้ โดยอิสระตามความสนใจ
 และตามที่ตนเองถนัด

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 24-26) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้สอนในการจัด
 กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ดังนี้

1. จัดทำสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกันหลักสูตรแกนกลาง และความต้องการ
 ความสนใจของผู้เรียน และชุมชน
2. จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และองค์ประกอบอื่นๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน
 เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
3. ให้นักลากร องค์กร และสถาบันในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน
 การสอน
4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
 ตามสภาพจริง มีวิธีการเรียนรู้และมีทักษะแสวงหาความรู้ สร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง
5. มีการทำวิจัยในชั้นเรียน
6. ประเมินผลตามสภาพจริง โดยเน้นการประเมินควบคู่กับกระบวนการเรียน
 การสอน และประเมินจากการปฏิบัติงานจริง
7. ประชาสัมพันธ์รูปแบบการเรียนการสอน เช่น สร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียน
 ผู้ปกครอง และชุมชนเกี่ยวกับการเรียนการสอน จัดแสดงผลงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 36-39) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญและรูปแบบการจัด
 กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองความสนใจ ความถนัด ความแตกต่าง
 และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย
 - 1.1 การเรียนเป็นรายบุคคล
 - 1.2 การเรียนเป็นกลุ่ม
 - 1.3 โครงการงาน

- 1.4 วัตถุประสงค์การเรียนรู้ (4 Mat)
- 1.5 การใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะความคิด ประกอบด้วย
 - 2.1 การตั้งคำถาม
 - 2.2 การสร้างแผนผังความคิด
 - 2.3 กระบวนการคิด
 - 2.4 แผนผังกราฟิก
 - 2.5 การแก้ปัญหา
 - 2.6 โครงการงาน
 - 2.7 วัตถุประสงค์การเรียนรู้ (4 Mat)
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะการจัดการ ประกอบด้วย
 - 3.1 กระบวนการจัดการ
 - 3.2 กระบวนการบูรณาการ
 - 3.3 การเรียนเป็นรายบุคคล
 - 3.4 การเรียนเป็นกลุ่ม
 - 3.5 รายงาน
 - 3.6 โครงการงาน
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะการเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา ประกอบด้วย
 - 4.1 การฝึกปฏิบัติการ
 - 4.2 กระบวนการแก้ปัญหา
 - 4.3 กรณีศึกษา
 - 4.4 เกมส์
 - 4.5 บทบาทสมมุติ
 - 4.6 สถานการณ์จำลอง
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกปฏิบัติ และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ประกอบด้วย
 - 5.1 การฝึกปฏิบัติการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
 - 5.2 โครงการงาน

5.3 ทักษะศึกษา

5.4 กระบวนการสืบเสาะหาความรู้

5.5 การเรียนแบบค้นพบ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 8-10) ได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน (พ.ด.ร.) สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นส่วนกลางขึ้น โดยกำหนดตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน 9 ข้อ และตัวบ่งชี้การสอนของครู 10 ข้อ เป็นเครื่องตรวจสอบว่าเมื่อใดก็ตามที่เกิดการเรียนหรือการสอนตามตัวบ่งชี้เหล่านี้ เมื่อนั้น ได้เกิดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้ว ดังนี้

ตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน

1. ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. ผู้เรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
4. ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
5. ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหา ทั้งด้วยตนเอง และร่วมด้วยช่วยกัน
6. ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง
7. ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
8. ผู้เรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและมีความรับผิดชอบในการทำงาน
9. ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้ต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การสอนของครู

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้า จูงใจ และเสริมแรง ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
3. ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง

4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิด
อย่างสร้างสรรค์

5. ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งตั้งคำถามดี
7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้
8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
9. ครูฝึกฝนกริยามารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

กรมวิชาการ (2541 : 51) กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนการสอนว่าการเรียนรู้
เกิดจากการสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างข้อมูลใหม่กับความรู้เดิม การสอนเป็นสิ่งที่
จะช่วยอำนวยความสะดวก ทำให้กระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงดังกล่าว
เป็นไปได้โดยง่ายขึ้นความสำเร็จของการเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ เช่น

1. ความเหมาะสมสอดคล้องกันของเนื้อหาวิชา วิธีสอน วิธีเรียน เป้าหมาย
และความต้องการของผู้เรียน
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นจริง กล่าวคือผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เดิมเพียงพอ สำหรับ
การเรียนรู้สิ่งใหม่
3. บรรยากาศนั้นเอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ผู้เรียนได้รับการเอาใจใส่ สนับสนุน
มีความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย และสิ่งที่เรียนรู้นั้นเป็นสิ่งที่ท้าทาย
4. แรงผลักดันที่เกิดขึ้นจากตัวผู้เรียนเอง เพราะแรงกระตุ้นจากภายนอกจะเป็น
เพียงแค่สิ่งเร้าเท่านั้น
5. ความรู้สึกประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในด้าน ความภูมิใจ
ในตนเอง และกระบวนการในการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้น

อย่างไรก็ตามแม้เหตุปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อผู้เรียน
แต่จะต้องตระหนักในข้อเท็จจริงที่ว่าครูเป็นผู้ที่สามารถสร้างเหตุปัจจัยอีกมากมายที่สามารถ
ส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540. 11-12) กล่าวว่า นักเรียน
จะเป็นผู้มีความสามารถทางความคิด มีความสามารถในการศึกษาหาความรู้ สามารถสร้าง
ความรู้ด้วยตนเอง และมีคุณธรรมจริยธรรมได้ ถ้าครูจัดการเรียนการสอนให้นักเรียน
มีพฤติกรรม ดังนี้

1. กระตือรือร้นอยู่เสมอที่จะคิดและลงมือปฏิบัติกิจกรรม โดยมุ่งเป้าหมาย เพื่อให้ตนเองเกิดการเรียนรู้ มีความรู้ความสามารถ และทักษะด้านต่าง ๆ
2. เป็นผู้เลือกตัดสินใจและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ ในโอกาสและสถานการณ์ต่าง ๆ
3. ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ตั้งแต่เริ่มต้นจนปฏิบัติงานเสร็จสิ้น
4. ประเมินขั้นตอนการปฏิบัติงาน ผลงานของตนเองและกลุ่มได้
5. แสดงความคิดเห็น รับฟังข้อบกพร่อง และแก้ไขกระบวนการปฏิบัติงานและผลงานให้ได้ตามเป้าหมาย
6. ชื่นชมในความสามารถ ผลงานของตนเองและหมู่คณะ
7. กล้าแสดงออกทั้งความคิด และการกระทำในสิ่งที่เห็นว่าเหมาะสม ถูกต้อง
8. บูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้ และเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ แก้ไขปัญหา ที่ประสบในชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสม
9. คิด วิเคราะห์ทางเลือกในการป้องกันตนเอง ครอบครัวย จากโรคภัยและสิ่งแวดล้อม
10. อยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ชุมชน มีคุณธรรม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
11. สนใจศึกษาการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ที่เกิดขึ้นใหม่ๆ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ตามศักยภาพ

6.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดหมาย สาระกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดประเมินผลที่มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิดประสบการณ์เรียนรู้เต็มความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นเพื่อนมนุษย์ ธรรมชาติ และเทคโนโลยี ผู้เรียนได้ค้นคว้า ทดลอง ฝึกปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จนค้นพบสาระสำคัญของบทเรียน ได้ฝึกวิธีคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์จินตนาการ และสามารถแสดงออกได้ชัดเจนมีเหตุผล ครุมีบทบาทปลุกเร้าและเสริมแรงศิษย์ในทุกกิจกรรมให้ค้นพบคำตอบและแก้ปัญหาด้วยตนเอง รวมทั้งการร่วมทำงานเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม ความมีวินัย รับผิดชอบในการทำงาน ผู้เรียนมี

โอกาสเพื่อการประเมินและปรับปรุงตนเอง ยอมรับผู้อื่น สร้างจิตสำนึกในความเป็นพลเมือง และพลโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 20)

โดยสรุปแล้ว กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสิ่งสำคัญที่สุดนั้น จะต้องมีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
2. ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
3. ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
4. ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้
5. ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

7. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

7.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายทัศนะ ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2543 : 12) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นการวิจัยเพื่อนำผลมาใช้แก้ปัญหาอย่างรีบด่วน หรือปัจจุบันทันที

ชาติรี มณีโกศล (2539 : 22-24) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การศึกษารวบรวมและหรือการแสวงหาข้อเท็จจริง โดยใช้ขั้นตอนกระบวนการวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปอันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานในขอบข่ายที่รับผิดชอบ โดยผู้วิจัยสามารถดำเนินการได้หลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งผลการปฏิบัติงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ หรือการแก้ไขปัญหาไปจนได้ผลสำเร็จวิธีการนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในสาขาอื่น ๆ ได้ เช่น การศึกษาสังคมวิทยา เป็นต้น

ส. วาสนา ประवालพฤษ์ (2538 : 12) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นรูปแบบของวิธีการศึกษาค้นคว้าแบบส่องสะท้อนตนเอง เป็นหมู่คณะของกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในสถานการณ์ทางสังคมเพื่อต้องการที่จะพัฒนาหาลักษณะที่ชอบธรรมและความชอบด้วยเหตุผลของวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้รูปแบบหรือแนวทางไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพปฏิบัติงานนั้น และในขณะเดียวกันก็เป็นการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนั้น ๆ ให้สอดคล้องกับภาวะของสังคมและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

ศิริ ถีอาสนา (2549 : 29) ได้กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research หรือ AR) เป็นกระบวนการร่วมมือกันของทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียม ให้เกียรติ และไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานที่ปฏิบัติในปัจจุบันให้สามารถพบกับความสำเร็จอย่างมีคุณภาพ โดยใช้กระบวนการของการวางแผน ปฏิบัติตามแผน สังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูล สะท้อนผลการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงแผนในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานอีกครั้ง จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

7.2 ลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

สุวิมล ว่องวานิช (2544 : 11) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ

1. การสะท้อนกลับ ผลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนเองและผลที่เกิดขึ้น
2. การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เพื่อร่วมงานมีส่วนร่วมในการวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติการและผลที่ได้รับ
3. กระบวนการที่มีการดำเนินงานเป็นวงจรต่อเนื่องและทำเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน
4. ผลที่ได้จากการวิจัยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน

ประวิต เอรารวรรณ์ (2545 : 3-9) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. เพิ่มพูนความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ
2. มุ่งปรับปรุงการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานของบุคคล
3. เน้นที่ปัญหาเร่งด่วนของผู้ปฏิบัติงาน
4. ให้ความสำคัญต่อความร่วมมือกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
5. ดำเนินการวิจัยภายใต้สถานการณ์ที่เป็นปัญหา
6. ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมชาติ
7. เน้นการศึกษาเฉพาะกรณีหรือศึกษาเพียงหน่วยเดียว
8. ไม่มีการควบคุมหรือจัดกระทำต่อตัวแปร
9. ปัญหา วัตถุประสงค์และระเบียบวิธี มีลักษณะเป็นกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ความจริง
10. มีการประเมินหรือส่องสะท้อนผลที่เกิดขึ้นเพื่อทบทวน

11. เป็นการวิจัยที่ไม่ยึดแบบแผน เนื่องจากเป็นการวิจัยที่มุ่งแก้ปัญหาเฉพาะจุดเฉพาะเรื่องที่จะแก้ไขเท่านั้น

12. การดำเนินการวิจัยมีการทดสอบแบบสมมติฐาน โดยการปฏิบัติจริง

13. การประเมินผลการวิจัยมุ่งพิจารณาขอบเขต

กล่าวโดยสรุปว่า ลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นระเบียบวิธีที่มีหลักเกณฑ์ในการหาทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเฉพาะเรื่องที่เป็นปัญหาเร่งด่วน โดยวิธีปฏิบัติจริง เพื่อนำผลการวิจัยไปแก้ปัญหาอย่างรีบด่วนโดยผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้น ๆ

7.3 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ศ. วาสนา ประวาลพฤกษ์ (2538 : 22-26) ได้กล่าวถึง กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่า จะต้องประกอบด้วยการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลอย่างรอบคอบและเป็นระบบ และเข้มงวดกวดขันในการดำเนินงานมากกว่าการปฏิบัติงานประจำ โดยนำความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมที่หมุนไปในกระบวนการเหล่านี้มาใช้ ซึ่งแต่ละขั้นตอนนี้ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

1. แผน (Planning) คือ การปฏิบัติงานที่มีโครงสร้าง และตามคำจำกัดความแล้วแผน คือ แนวทางปฏิบัติซึ่งตั้งความคาดหวังไว้เป็นการมอบไปในอนาคตข้างหน้า โดยจะต้องระลึกรู้เสมอว่า เหตุการณ์ทางสังคมนั้นไม่สามารถจะทำนายหรือกำหนดล่วงหน้าได้ และจะต้องมีการเสี่ยงต่อความไม่แน่นอนอยู่บ้าง การกำหนดแผนทั่วไปจึงจะต้องมีความยืดหยุ่นพอสมควรเพื่อที่จะสามารถปรับให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ กิจกรรมหรือการปฏิบัติที่กำหนดไว้ในแผนจะต้องมี 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรก จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับความเสี่ยงอันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในสภาพจริง เช่น เกี่ยวกับสภาพการณ์ของสิ่งต่าง ๆ และการเมือง ลักษณะที่สอง กิจกรรมที่ถูกเลือกมากำหนดในแผนเนื่องจากกิจกรรมนั้นสามารถปฏิบัติได้ดีกว่ากิจกรรมอื่น ๆ สามารถลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ในระดับหนึ่งและช่วยให้เกิดพลังในการปฏิบัติที่เหมาะสมกว่าและมีประสิทธิภาพสูงกว่า ในฐานะนักการศึกษาที่จะช่วยแก้ปัญหานั้น กิจกรรมหรือการปฏิบัตินั้นควรช่วยผู้ปฏิบัติงานสำนึกในศักยภาพใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน

ทางการศึกษา ในส่วนกระบวนการวางแผนนั้น ผู้ร่วมงานจะต้องให้ความร่วมมือร่วมใจในการอภิปราย ทั้งในแง่ทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์และปรับปรุงการกำหนดแผนงานที่จะสามารถปฏิบัติได้จริงในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่

2. การปฏิบัติ (Action) การปฏิบัติตามความหมายที่ตั้งใจไว้ ณ ที่นี้เป็นสิ่งที่ละเอียด จงใจ และภายใต้การควบคุมเป็นการปฏิบัติงานจากแนวคิดหลากหลายอย่างไตร่ตรองและรอบคอบ และมีหลักฐานที่ได้รับการวิจารณ์ และการใช้การปฏิบัตินี้เป็นหลักฐานของการพัฒนาการปฏิบัติในขั้นต่อไป ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่มีจุดปรารถนาเชิงการศึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วน การปฏิบัติงานจะดำเนินตามแนวทางที่ได้วางแผนไว้อย่างมีเหตุผลและมีการควบคุมอย่างสมบูรณ์ แต่การปฏิบัติจากแนวทางที่วางไว้นี้มีโอกาสของการเสี่ยงอยู่ด้วย เนื่องจากเป็นสิ่งที่ต้องทำให้เกิดขึ้นจริงตามเหตุการณ์ทางการเมืองและสภาพการณ์จริง ซึ่งบางอย่างจะเกิดขึ้นทันทีทันใดไม่สามารถจะทำนายได้อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง ดังนั้น แผนที่วางไว้สำหรับการปฏิบัติจะต้องแก้ไขได้ โดยการกำหนดให้มีความยืดหยุ่นและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงการให้ข้อมูลจากกิจกรรมก่อนหน้านั้นจะต้องต่อเนื่องและนำมาใช้ในกิจกรรมต่อไป สิ่งที่เคยทำมาก่อน หรือวิธีการปรับปรุงไปในเรื่องผลการตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำนั้น ๆ การดำเนินงานของแผนปฏิบัติการนั้นจะต้องเป็นไปตามคุณลักษณะของสิ่งที่มีอยู่ตามสภาพการต่อสู้ทางสังคมและการเมืองไปสู่การพัฒนาการปรับปรุง การเจรจาต่อรอง และการประนีประนอมกันเป็นสิ่งที่จำเป็น แต่เป็นการประนีประนอม ที่มีในบทยุทธศาสตร์ของพวกตน ในขั้นแรกอาจหวังผลเพียงปานกลาง การปฏิบัติที่มีการรายงานอย่างวิพากษ์วิจารณ์กันในภายหลัง ก็จะอยู่บนพื้นฐานของผลที่ได้ในการปฏิบัติในสถานการณ์ทั่วไปก็คือ วิจัยปฏิบัติการนั้น มีการสังเกตได้ ผู้ปฏิบัติงานมุ่งที่จะรวบรวมหลักฐาน ข้ออ้างอิง เกี่ยวกับการกระทำของตนเพื่อที่จะสามารถประเมินได้อย่างตลอดในการเตรียมพร้อม เพื่อการประเมินนั้น ผู้ปฏิบัติจะเสนอความคิดเห็นก่อนลงมือกระทำต่อประเภทของหลักฐานที่จะต้องมีการประเมินของตนโดยใช้วิจารณญาณ

3. การสังเกต (Observation) การสังเกตทำหน้าที่เก็บบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผลที่ได้จากการปฏิบัติงานอย่างรายงานหลักฐานเชิงวิจารณ์ญาณ การสังเกตจะช่วยมองไปข้างหน้า โดยเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะสะท้อนเหตุการณ์ในปัจจุบันแต่จะมากขึ้นในลักษณะของเหตุการณ์ในอนาคตอันใกล้ที่ดำเนินการต่อเนื่องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน การสังเกตอย่างรอบคอบและระมัดระวังเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากการปฏิบัตินั้นจะต้องมีข้อจำกัดจากการบีบบังคับของสภาพ

ความเป็นจริงและข้อขัดข้องทั้งหมดเหล่านี้จะไม่เคยชัดเจนและไม่เคยบอกให้รู้ล่วงหน้าได้โดยการสังเกตจึงต้องมีการวางแผนจนกระทั่งได้ข้อมูลเป็นเรื่องราวสะท้อนต่อเนื้อเรื่องและสอดคล้องต่อกัน แต่จะต้องไม่เป็นแผนที่แคบจนเกินไป ข้อมูลจากการสังเกตจะต้องตอบสนองและเปิดกว้าง คือจะต้องมองหลายแง่หลายมุมในทุก ๆ ด้าน ส่วนประกอบของการสังเกตรวมถึงการวัด ที่วางแผนไว้ล่วงหน้านั้นจะไม่เป็นการเพียงพอ ผู้สังเกตจะต้องมีความไวในการจับภาพหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้นซึ่งนอกจากจะสังเกตข้อมูลตามที่วางแผนเอาไว้แล้ว ยังต้องมีความยืดหยุ่นที่จะจัดเก็บข้อมูลลักษณะที่ไม่คาดคิดมาก่อน นักวิจัยปฏิบัติการจำเป็นต้องสังเกตกระบวนการของการปฏิบัติและผลของการปฏิบัติทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ สังเกตสถานการณ์ และขัดข้องของการปฏิบัติ สังเกตวิธีการกระทำอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพล หรือมีผลเกี่ยวเนื่องและปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแผนการดำเนินงาน การสังเกตจะเป็นไปตามเจตนาที่ผู้มีพื้นฐานที่สมบูรณ์สำหรับการสะท้อนภาพการกระทำที่สำคัญของตนเอง การสังเกตจะฉายภาพสลัวในสัมฤทธิ์ผลของการสะท้อนภาพการดำเนินงาน ในกรณีเช่นนี้ ข้อมูลจากการสังเกตจะช่วยให้เกิดการปรับปรุงการปฏิบัติงานโดยเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น และมีการปฏิบัติที่มียุทธศาสตร์ที่มีหลักฐานรายงานอย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตามเนื้อหาของสาระของการสังเกตจะเป็นเรื่องการปฏิบัติงาน ผลของการปฏิบัติและสภาพแวดล้อมของสถานการณ์ที่การปฏิบัติกำลังดำเนินอยู่

4. การสะท้อนผล (Reflection) การสะท้อนผลทำให้หวนคิดถึงการกระทำตามที่ได้บันทึกไว้จากการสังเกตเก็บข้อมูล แต่เป็นการกระทำที่ยังกระจัดกระเจิงซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของกระบวนการ ปัญหาข้อขัดแย้งและแรงบีบบังคับที่ปรากฏในการปฏิบัติที่มียุทธศาสตร์การสะท้อนผลจะเป็นลักษณะของความเป็นไปได้ของสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ปฏิบัติลงไป การสะท้อนภาพจะพิจารณาโดยใช้การอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้ร่วมงาน โดยวิธีนี้จะช่วยให้ได้ภาพสะท้อนของกลุ่มที่จะนำไปสู่การปรับสถานการณ์ทางสังคม และปรับปรุงโครงการ การสะท้อนภาพจะมีลักษณะเป็นการประเมินอย่างหนึ่งซึ่งผู้วิจัยปฏิบัติการจะต้องตัดสินใจ จากประสบการณ์ของตนว่า ผลของการปฏิบัติหรือผลที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ต้องประสงค์หรือไม่ และให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติต่อไป นอกจากนั้นการสะท้อนภาพยังหมายถึงการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นก่อนที่จะดำเนินการจริงอีกด้วย การสะท้อนข้อมูลนี้จะช่วยในการวางแผนการดำเนินการในขั้นต่อไปที่จะเป็นไปได้สำหรับกลุ่มและสำหรับแต่ละบุคคลในโครงการ ในการที่จะยอมปรับจุดมุ่งหมายของการดำเนินการของกลุ่มด้วย

สุวิมล ว่องวานิช (2544 : 13) ได้กล่าวถึงกระบวนการทำงาน PAOR ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานเป็นวงจร มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน เป็นการวางแผนหลังจากที่วิเคราะห์และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องแก้ไข
2. การปฏิบัติ การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด
3. การสังเกต สังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน
4. การสะท้อนผล สะท้อนผลหลังปฏิบัติงานให้ผู้มีส่วนร่วมได้วิจารณ์ ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานต่อไป

กล่าวโดยสรุปว่า ลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นระเบียบวิธีที่หลักเกณฑ์ในการหาทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน การพัฒนาวิชาชีพทำให้การปฏิบัติงานเปลี่ยนแปลงไปเป็นการนำผลการวิจัยไปแก้ปัญหาอย่างรีบด่วนโดยผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงาน โดยมีกระบวนการดำเนินงานที่สำคัญมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นสังเกต และขั้นสะท้อนผล

8. บริบทของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสิต

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา

ชื่อและที่ตั้ง

โรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสิต ตั้งอยู่เลขที่ 144 ถนนกาฬสินธุ์ ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46000 โทรศัพท์ 0-4381-1094 สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีพื้นที่ 7 ไร่ 2 งาน
E-mail info@pittayasit.com Website www.pittayasit.com

ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสิต ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2465 ที่วัดหอไตรปฏิหาราม ชื่อโรงเรียนหอไตรปฏิหาราม สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีนายพูน กุลศรี เป็นครูใหญ่คนแรกในปีพ.ศ. 2482 กระทรวงศึกษาธิการได้โอนกิจการให้แก่เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จึงเปลี่ยนชื่อ โรงเรียนเป็น โรงเรียนสว่างจิตวิทยา โดยได้รับงบประมาณ

สร้างอาคารเรียนเป็นอาคารไม้ 1 หลัง และในปี พ.ศ. 2483 เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้ออ
 กิจการคืนให้แก่กระทรวงศึกษาธิการตามเดิม

ปี พ.ศ. 2484 เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้รับโอนกิจการจากกระทรวงศึกษาธิการ
 พร้อมทั้งโอนครู และอัตราเงินเดือน มาบรรจุเป็นพนักงานครูเทศบาลตามมติคณะรัฐมนตรี
 เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีผู้บริหาร
 โรงเรียน 10 คนและคนที่ 10 คือ นายประโยชน์ นารไสว ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา

โรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ เปิดทำการสอนตั้งแต่ ระดับ
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 1,104 คน จำนวนห้องเรียน 30 ห้องเรียน
 บุคลากรที่เป็นพนักงานครู 49 คน ลูกจ้างประจำ 1 คน พนักงานจ้าง 3 คน อัตราจ้าง 2 คน
 นักการภารโรง 3 คน ผู้ประกอบอาหาร 5 คน รวมทั้งสิ้น 63 คน

โรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ ตั้งอยู่ใจกลางของชุมชนเมือง
 สภาพแวดล้อมเต็มไปด้วยสถานที่ราชการที่สำคัญ เช่น ศาลากลางจังหวัด โรงพยาบาล
 ที่ว่าการอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ ที่ทำการไปรษณีย์ องค์การโทรศัพท์ ผู้ปกครองนักเรียน
 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย กรรมกรรับจ้างฐานะความเป็นอยู่ อยู่ในระดับปานกลาง
 ถึงยากจนและมีจำนวนนักเรียนบางส่วน ที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลย้ายเข้ามาเรียน นักเรียน
 จึงมีสภาพความเป็นอยู่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องได้รับการดูแลส่งเสริม สนับสนุนและ
 ให้บริการ เพื่อสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน เมื่อจบการศึกษา
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนแล้ว จะได้รับการเชื่อมโยงส่งต่อให้เข้าเรียนใน
 สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาของ โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ที่เป็นเครือข่ายต่อไป

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลบุคลากร โรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีห์

ลำดับ ที่	สายการ ปกครอง	ตำแหน่ง	อันดับ	วุฒิการศึกษา	จำนวน			หมายเหตุ
					ชาย	หญิง	รวม	
1	บริหาร	ผู้อำนวยการ	คศ.3	ปริญญาตรี	1	-	1	
2	บริหาร	รองผู้อำนวยการ	คศ.2	ปริญญาโท	1	-	1	
3	บริหาร	รองผู้อำนวยการ	คศ.2	ปริญญาตรี	-	1	1	
รวมสายบริหาร					2	1	3	
	สายปฏิบัติ การสอน	ครู	คศ. 3	ปริญญาโท	-	-	-	
				ปริญญาตรี	-	3	3	
	สายปฏิบัติ การสอน	ครู	คศ. 2	ปริญญาโท	-	1	1	
				ปริญญาตรี	3	26	29	
	สายปฏิบัติ การสอน	ครู	คศ. 1	ปริญญาโท	-	1	1	
				ปริญญาตรี	1	12	13	
รวมสายปฏิบัติการสอน								
	ครูอัตราจ้าง	ลูกจ้างประจำ	-	ปริญญาตรี	1	-	1	
	อัตราจ้าง	พนักงานจ้าง	-	ปริญญาตรี	-	1	1	
	อัตราจ้าง	อัตราจ้าง	-	ปริญญาตรี	1	1	2	
รวมอัตราจ้าง					2	2	4	
	นักรการภารโรง				3	-	3	
	อัตราจ้างทั่วไป(แม่ครัว)				-	5	5	
รวมนักรการภารโรงและอัตราจ้างทั่วไป(แม่ครัว)					3	5	8	
รวมบุคลากรทั้งสิ้น					11	51	62	

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลบุคลากร โรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีธิ
จำแนกตามชั่วโมงการสอน

ที่	ตำแหน่ง	จำนวนชั่วโมงการสอน					รวม	หมายเหตุ
		5-10 ชม.	11-15 ชม.	16-20 ชม.	21-25 ชม.	25 ชม.ขึ้นไป		
1	ผู้อำนวยการ	1	-	-	-	-	1	
2	รองผู้อำนวยการ	2	-	-	-	-	2	
3	ครู	-	-	22	24	-	46	
4	ลูกจ้างประจำ	-	-	1	-	-	1	
	รวม	3	-	23	24	-	50	

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีธิ
จำแนกตามระดับชั้น ช่วงชั้นที่ 1

ระดับชั้น	จำนวน ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน			หมายเหตุ
		ชาย	หญิง	รวม	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	5	63	93	156	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	5	89	83	172	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	5	100	97	198	
รวม	15	253	273	526	

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีห์
จำแนกตามระดับชั้น ช่วงชั้นที่ 2

ระดับชั้น	จำนวน ห้องเรียน	จำนวนนักเรียน			หมายเหตุ
		ชาย	หญิง	รวม	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	5	91	107	198	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	5	92	86	178	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	5	89	114	203	
รวม	15	272	307	579	

กรอบแผนยุทธศาสตร์โรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีห์

ปรัชญาของโรงเรียน

“สอนคนให้มีปัญญา คือการพัฒนาที่ยั่งยืน”

คติพจน์

วิชา จารณ สมฺปนฺโน ความรู้คู่ความดี

คำขวัญของโรงเรียน

“วินัยดี มีวิชา กีฬาเด่น เป็นโรงเรียนของชุมชน”

ตราสัญลักษณ์ประจำโรงเรียน

พระศิวะประทีบบนแท่น พระหัตถ์ซ้ายถือพระขันธ์ พระหัตถ์ขวาถือคนโท

กำลังหลังน้ำทักษิโณทกล้อมรอบด้วยช่อชัยพฤกษ์ประยুক্ত์สายไทย

สีประจำโรงเรียน

เหลือง – ดำ

เหลือง หมายถึง ความอิสระ อิสระทางความคิด

ดำ หมายถึง ความมั่นคง หนักแน่น

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. จัดระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพทุกด้าน ตามศักยภาพของผู้เรียน
2. จัดให้ผู้เรียนอนุรักษ์ สืบสาน ความเป็นประชาธิปไตยและความเป็นไทย
3. จัดโอกาสให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
4. จัดระบบสาธารณูปโภคเพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้เรียน

กลยุทธ์

1. จัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมการจัดการศึกษาทุกด้านเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. จัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
4. จัดกิจกรรมส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม
5. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริม สืบสาน อนุรักษ์ความเป็นประชาธิปไตยและความเป็นไทย

เป็นไทย

6. จัดให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษา

7. จัดให้มีวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นและครูในชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การศึกษา

8. จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้
9. จัดกิจกรรมส่งเสริมทางด้านสุขภาพอนามัย
10. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านสุนทรีย์ที่ดี มีการพัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
11. ผลิตและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย
12. จัดทำศูนย์การเรียนรู้ ICT ศูนย์เครือข่าย ที่ทันสมัย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

1. เป็นคนดี
2. มีความพอเพียง
3. มีจิตสาธารณะ
4. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

5. ยึดมั่นในความเป็นไทย

9. มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ

โรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีทธิ ได้ร่วมกันจัดทำมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานและได้ประกาศใช้ มาตั้งแต่ วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2549 ตามหลักการ ดังนี้ ด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 หมวด 6 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพ ภายนอก โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาและถือว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร การศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา สามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดมาตรฐาน ที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมและท้องถิ่น ซึ่งโรงเรียนได้กำหนดมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 24 มาตรฐาน 108 ดังบ่งชี้ ทั้งนี้โรงเรียนได้ใช้มาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำมาตรฐานของ โรงเรียน เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (โรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์ พิทยาสีทธิ. 2549 : ไม่ปรากฏหน้า) โดยมีรายละเอียดมาตรฐานการศึกษา ดังต่อไปนี้

มาตรฐานด้านปัจจัยทางการศึกษา

1. มาตรฐานด้านปัจจัยทางการศึกษา จำนวน 5 มาตรฐาน 26 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย

มาตรฐานที่ 1 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับ งานที่รับผิดชอบหมั่นพัฒนาตนเองเข้ากับชุมชนได้ดี มีครูและบุคลากรสนับสนุนเพียงพอ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติตามจรรยาบรรณของ
วิชาชีพครู

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีการแสวงหาความรู้และเทคโนโลยีวิธีการใหม่ ๆ เป็นประจำ

ตัวบ่งชี้ที่ 5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่า

ขึ้นไป

ตัวบ่งชี้ที่ 6 สอนตรงตามวิชาเอก โท หรือตรงตามความถนัด

ตัวบ่งชี้ที่ 7 มีจำนวนเพียงพอ (หมายรวมทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน)

ตัวบ่งชี้ที่ 8 ได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนตามที่คุรุสภากำหนด

มาตรฐานที่ 2 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 6 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 7 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 8 ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีประสิทธิภาพการสอนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 3 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ บริหารการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ

ตัวบ่งชี้ที่ 4 การบริหารงานมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล

ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ

มาตรฐานที่ 4 สถานศึกษามีจำนวนผู้เรียน และอายุตามเกณฑ์

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีอัตราส่วนจำนวนผู้เรียนต่อห้องเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีเกณฑ์อายุ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

มาตรฐานที่ 5 สถานศึกษามีทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องพิเศษ วัสดุ

ครุภัณฑ์ เพียงพอ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการระดมงบประมาณและทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีสื่อ เทคโนโลยี สารสนเทศ และนวัตกรรมที่เหมาะสมต่อ

การจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีสภาพแวดล้อม พื้นที่สีเขียว และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการ

จัดการศึกษา

มาตรฐานด้านกระบวนการทางการศึกษา

2. มาตรฐานด้านกระบวนการทางการศึกษา จำนวน 8 มาตรฐาน 40 ตัวบ่งชี้

ประกอบด้วย

มาตรฐานที่ 6 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหาร และพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหารงาน

ที่เหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างครอบคลุมและทันต่อการ

ใช้งาน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการพัฒนาบุคลากร (ผู้บริหาร ครู และบุคลากรสนับสนุน)

อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 7 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษา

เป็นฐาน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการบริหารเชิงกลยุทธ์และใช้หลักการมีส่วนร่วม

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาโรงเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีการตรวจสอบและถ่วงดุล

มาตรฐานที่ 8 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น

ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับผู้เรียนและ

ท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีรายวิชาให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจอย่าง

หลากหลาย

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความ

ถนัดและความสามารถของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีการส่งเสริมพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้และสื่อการ

เรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผลและการส่งต่อ

ข้อมูลของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 6 มีระบบการนิเทศการเรียนการสอนและนำผลไปปรับปรุง

การสอนอยู่เสมอ

ตัวบ่งชี้ที่ 7 มีการนำแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียน

การสอน

ตัวบ่งชี้ที่ 8 ดำเนินการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ติดตามผล

และใช้ผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

มาตรฐานที่ 9 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน

อย่างหลากหลาย

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเข้มแข็ง

และทั่วถึง

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถ

ทางวิชาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษ และความถนัดของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ คนตรี นาฏศิลป์ กีฬา และนันทนาการ

ตัวบ่งชี้ที่ 6 มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย

ตัวบ่งชี้ที่ 7 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย
มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่
เหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อ
ต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีการจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว
และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและอยู่ในสภาพใช้งานได้ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานที่

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และ
ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และ
ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการสนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชน
เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทาง
ศาสนา องค์กรภาครัฐ สถาบันทางวิชาการและองค์กรเอกชนอื่นๆ เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้
ในชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการจัด เป็นแหล่งวิทยากรในการให้ความรู้และบริการ
ชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
 มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดระบบประกันคุณภาพภายใน
 สถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา

- ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการพัฒนามาตรฐานสถานศึกษา
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
- ตัวบ่งชี้ที่ 6 มีการประเมินคุณภาพการศึกษา
- ตัวบ่งชี้ที่ 7 มีการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
- ตัวบ่งชี้ที่ 8 มีการผลุงระบบประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรฐานด้านผลผลิต (ผู้เรียน)

3. มาตรฐานด้านผลผลิต (ผู้เรียน) จำนวน 11 มาตรฐาน 42 ตัวบ่งชี้
 ประกอบด้วย

มาตรฐานที่ 14 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
 ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรม
 เบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความซื่อสัตย์สุจริต
 ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความกตัญญูกตเวที
 ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ

เพื่อส่วนรวม

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตนและส่วนรวม

อย่างคุ้มค่า

ตัวบ่งชี้ที่ 6 นิยมไทย เห็นคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย
 ภูมิใจในวัฒนธรรมและความเป็นไทย

มาตรฐานที่ 15 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 1 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบต่อตนเอง
 และสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม โครงการอนุรักษ์และพัฒนา
สิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 16 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงาน
ร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 เพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงาน

ของตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพ

ที่ตนสนใจ

มาตรฐานที่ 17 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์
มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง คิดแบบองค์รวมทั้งระบบและมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สามารถเปรียบเทียบ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุป

เป็นความคิดรวบยอด

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทาง

การตัดสินใจได้

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา

อย่างมีสติ

ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดแบบองค์รวมทั้งระบบ
มองโลกในแง่ดีและมีจินตนาการ

มาตรฐานที่ 18 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เหนือตามเกณฑ์

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียนหรือนำเสนอด้วยวิธี

ต่าง ๆ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ได้ทั้งภาษาไทยและ
ภาษาต่างประเทศตามช่วงชั้นที่เหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 4 สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 19 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการฟัง รู้จักตั้งคำถาม เพื่อหาเหตุผล สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รอบตัว

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นและ สนุกกับการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 3 สามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ ทั้งในและ นอกสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 20 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ ออกกำลังกายสม่ำเสมอและ ป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะ ที่เสี่ยงต่อความรุนแรงโรคร้าย อุบัติเหตุและปัญหาทางเพศ

ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติ ผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และขอพบมาโรงเรียน

มาตรฐานที่ 21 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านดนตรี นาฏศิลป์

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬา นันทนาการ

มาตรฐานที่ 22 ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและ ปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ตัวบ่งชี้ที่ 1 เคารพและเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ตัวบ่งชี้ที่ 2 เคารพในสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น รักษาสิทธิ เสรีภาพ ของตนเอง และมีความเป็นประชาธิปไตย

ตัวบ่งชี้ที่ 3 รู้และปฏิบัติตามกฎหมาย สามารถอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข

ตัวบ่งชี้ที่ 4 เคารพและปฏิบัติตามคำสั่งสอน คำแนะนำของพ่อแม่ ครู ญาติ และผู้ใหญ่

ตัวบ่งชี้ที่ 5 รู้จักท้องถิ่น รักและร่วมพัฒนาท้องถิ่น
มาตรฐานที่ 23 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนมีคุณภาพเป็นที่
ยอมรับของผู้ปกครอง และชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจ ยอมรับความรู้
ความสามารถ ทักษะด้านวิชาการ การกีฬา ความมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรม
ที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจในความประพฤติการ
ปฏิบัติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา และครู

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจผู้บริหารสถานศึกษา
และครู ในการให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ แก่ชุมชนและส่วนรวม

มาตรฐานที่ 24 สถานศึกษามีมาตรฐานเป็นที่พึงพอใจ และยอมรับ
โดยผู้ปกครองและชุมชนให้การสนับสนุนและ มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจในความสะอาด
ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการให้บริการด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ วิชาการและอื่น ๆ
ของสถานศึกษาแก่ชุมชน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา
และให้การสนับสนุนทรัพยากร บัณฑิตต่าง ๆ ในการจัดและพัฒนาการศึกษา

จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีห์ ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2547 : ไม่ปรากฏหน้า) พบว่า ผู้เรียนควรได้รับ
การพัฒนาในเรื่องการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ จำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบประเมินค่า
ความน่าเชื่อถือของข้อมูล การพิจารณาข้อดี ข้อเสีย ความถูกต้อง มีความริเริ่ม มีจินตนาการ
สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้ ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาในเรื่องผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์ที่สำคัญ การรักการอ่าน การใช้ห้องสมุด ฟังคิดวิเคราะห์
คิดสังเคราะห์ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจ

ที่จะดำเนินการพัฒนาครูตามมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีห์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่ 19 ได้แก่ ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

1. มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล สนใจแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รอบตัว
2. มีวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นและสนุกกับการเรียนรู้
3. สามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งเรียนรู้และสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

10.1 งานวิจัยในประเทศ

เสนอ ยุตะกิจ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโรงเรียนบ้านโนนแดง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า

1) ครูกลุ่มเป้าหมายมีเจตคติต่อการพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนการสอน มีความพร้อมพร้อมและกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมศึกษาค้นคว้า และหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการและการประเมินการสอนในห้องเรียนตามสภาพจริงพบว่า ครูมีความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน ทักษะในการจัดการเรียนการสอนดีขึ้น โดยมีการปรับกระบวนการและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเองโดยการวิเคราะห์หลักสูตรและเขียนแผนการจากประสบการณ์และออกแบบการสอนให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน มีความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนรู้การจัดทำสื่อการสอนให้เหมาะสมกับวิชานั้น ๆ มีการนำเทคนิคการสอนที่หลากหลาย เช่น การใช้เกม การใช้เพลง การสอนแบบร่วมกันของครูและนักเรียน มีการสอนนอกสถานที่เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย 2) นักเรียนพบว่า ผู้เรียนมีความสนุกสนานในการเรียน กล้าแสดงออกในความคิดเห็น มีการวิจาร์ณ์ภายในกลุ่มนักเรียนมีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูและเพื่อน และมีผลการเรียนที่พัฒนาขึ้น อย่างไรก็ตามการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจะต้องร่วมมือกันทั้งผู้บริหารและครูปฏิบัติการสอน ผู้บริหารควรมีการเยี่ยมชมเรียนอยู่เสมอเพื่อที่จะเป็นการกระตุ้นการทำงานของครู

ดิเรก ผาสุขมุล (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนหนองฉิม (สิงห์จันทร์บำรุง) อำเภอเนินสง่า จังหวัดชัยภูมิ

พบว่า ก่อนการพัฒนาดำเนินการจัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ครูมีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการเขียนแผนการสอน เทคนิคและกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหลังจากการอบรมเชิงปฏิบัติการผ่านวงจรที่ 1 พบว่า ครูกลุ่มเป้าหมายได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดียิ่งขึ้น ครูกลุ่มเป้าหมายมีแผนการสอน มีกิจกรรมที่สอดคล้องกัน มีเทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นสรุป และมีวิธีการสอนที่หลากหลายรูปแบบมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สุริยะ จันทร์เพ็ง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนบ้านตาจ่อยหนองสระ ตั้งกวดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

1. ผลการศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ดที่ผ่านการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรในระดับพอใช้ (ระดับ 2) โดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานผลสัมฤทธิ์รายวิชาทุกระดับชั้น เฉลี่ยร้อยละ 70 จุดเด่นที่ทำให้สำเร็จคือ ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายทำเป็นประจำและต่อเนื่อง จุดที่ต้องพัฒนาคือ การส่งเสริมการเรียนรู้ในรายวิชาที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่สูงขึ้น ด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษา มีการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับพอใช้ (ระดับ 2) จุดเด่นคือ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจุดที่ต้องพัฒนา คือ การนำข้อมูลและผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนมีน้อยด้านปัจจัย มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดี (ระดับ 3) จุดเด่นคือ ครูรู้เป้าหมายหลักสูตร มีแผนการสอนและจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จุดที่ต้องพัฒนาคือ โรงเรียนเพิ่มจำนวนครูให้เป็นไปตามเกณฑ์ มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการเรียนอยู่ในระดับดี (ระดับ 3) จุดที่ต้องพัฒนา คือ ควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนบ้านตาจ่อยหนองสระ พบว่า โรงเรียนได้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ

ที่มีวิทยากรให้ความรู้และใช้กรณีศึกษาใน โดยผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหาร ในการให้คำแนะนำ ให้ความรู้เพิ่มเติมผลการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษา โดยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร โดยได้มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานผลสัมฤทธิ์รายวิชาทุกวิชาทุกระดับชั้น กำหนดการวัดผลประเมินผลและรายงานผลที่ต่อเนื่อง ด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนได้กำหนดให้มีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและเน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน ด้านปัจจัย มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการวิเคราะห์หลักสูตร จัดทำแผนการสอนและจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและให้เพิ่มอัตรากำลังครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลน มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยได้กำหนดให้มีการวางแผนพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนบ้านตาจ้อยหนองสระ ทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอนในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนางานให้สามารถดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิ์ พิลาวุฒิ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โรงเรียนบ้านพลับหนองคำ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร พบว่า บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจทำให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การนิเทศกำกับติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ครูบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีทัศนคติที่ดี ผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ ผู้ร่วมนิเทศมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันตรวจสอบและร่วมกันแก้ไขปรับปรุง มีกระบวนการทำงานให้คำปรึกษาแนะนำซึ่งกันและกัน การประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจ และเกิดความมั่นใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา

วรศักดิ์ ลักขจร (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนานุเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านนาหวง อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่า

การใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศแบบคลินิก ช่วยให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาได้ดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังต้องพัฒนาจุดอ่อนด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มากยิ่งขึ้นและต่อเนื่อง

สุนทร บัญจิต (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศ พบว่า กลุ่มเป้าหมายเกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลง 3 ด้าน คือ 1) มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพิ่มขึ้น 2) มีความสามารถในการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 3) สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ครบทุกรายการ อย่างไรก็ตามยังคงต้องมีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องทั้ง 3 ด้าน โดยใช้วิธีการพัฒนาที่หลากหลาย เช่น การส่งไปเข้ารับการอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาเอกสาร การสาธิตการสอน เป็นต้น เพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมายให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถจัดทำแผนการเรียนรู้ และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การพัฒนาผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังต่อไป

ถนอมเกียรติ พงศ์ศิลป์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบโครงการเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง พบว่า สภาพก่อนการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านเหล่าเขมดงกลาง พบว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ายังไม่มีความรู้ความเข้าใจขั้นตอนการจัดทำโครงการ 5 ขั้นตอน ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการสอนแบบโครงการ และไม่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการ จึงได้ดำเนินการพัฒนาผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา ได้แก่ การประชุมปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน จากการดำเนินการในวรอบที่ 1 พบว่า ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ ความเข้าใจ ในแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการมากขึ้น สามารถเขียนแผนการสอนได้ โดยผลการประเมินการจัดทำแผนการสอนจากวิทยากร ได้อย่างเหมาะสมที่จะนำไปใช้สอนนักเรียนได้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการของผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าดำเนินไปด้วยดีแต่ควรปรับปรุงเกี่ยวกับแผนการสอน โดยใช้เทคนิคการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนรายงาน โครงการ และการนำเสนอผลงาน

การพัฒนาในวรอบที่ 2 โดยกรนิเทศภายใน ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุน แก่ไขข้อบกพร่องในการจัดกิจกรรมการ

เรียนการสอนแบบ โครงการตามขั้นตอน 5 ขั้นตอนอย่างใกล้ชิด ทำให้ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถจัดทำแผนการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการ ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักตั้งปัญหา หาแนวทางแก้ปัญหา เก็บรวบรวม ข้อมูล รู้จักการบันทึก รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ หาเหตุผล ลงสรุปข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า และสามารถเขียนรายงานโครงการ นำเสนอผลงานแล้วนำมาจัดนิทรรศการได้

สัมฤทธิ์ นรทีทาน (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลการศึกษาสภาพก่อนการดำเนินการพัฒนาครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนโดยยึดตัวครูเป็นศูนย์กลาง ครูเป็นเจ้าของความรู้ นักเรียนต้องเรียนรู้จากครูเท่านั้น ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย นักเรียนจะถูกบังคับให้นั่งฟังครูสอนนักเรียนบื่อนำยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด

หลังจากดำเนินการประชุมของผู้ศึกษาค้นคว้าและครูผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าตามแผนการศึกษาค้นคว้ารอบที่ 1 ได้ข้อค้นพบว่าวิธีพัฒนาครูทั้ง 3 กิจกรรมคือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การศึกษาดูงานของครูแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้และการนิเทศภายใน โดยวิธีการสังเกตการณ์ปฏิบัติการสอนจริงในชั้นเรียนเป็นการช่วยให้ครูผู้สอนสามารถเขียนแผนการสอนที่มีองค์ประกอบครบถ้วนตามหลักวิธีเขียนแผนการสอนและครูผู้สอนจัดกิจกรรมการสอนที่หลากหลายเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนมากขึ้นทั้งยังได้แสดงความคิดเห็น การวิเคราะห์การค้นคว้าหาความรู้ การได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยกระบวนการคิดและกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม โดยครูเป็นที่ปรึกษาและคอยชี้แนะเพิ่มเติม เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับความรู้อย่างครบถ้วน ถูกต้อง ครูให้ความสนใจพฤติกรรมแสดงออกของเด็กเป็นรายบุคคลและติดตามช่วยแก้ไข เมื่อนักเรียนประสบปัญหามีการใช้ข้อมูลจากการประเมินผลมาปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดประชุมกลุ่มย่อยไม่เป็นทางการและการดำเนินการนิเทศการสอนในวงรอบที่ 2 เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ทีมผู้ร่วมศึกษาได้มีทักษะและความสามารถในการพัฒนางาน เกิดความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญถือว่ามีความเหมาะสมเพราะครูสามารถพัฒนาแผนการสอนของตนเองให้มีองค์ประกอบสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

มีกิจกรรมการสอนที่หลากหลาย เน้นความพยายามในการร่วมมือประสานกันระหว่างผู้ร่วม การศึกษาค้นคว้าและผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ ดี เก่ง มีความสุข การนิเทศการสอนถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหาร โรงเรียนต้องปฏิบัติทั้งนี้เพราะผู้บริหาร เป็นผู้รู้สภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียนเป็นอย่างดี ผู้บริหารต้องใช้เทคนิคกลวิธีหลาย ๆ อย่างในการนิเทศครูเพื่อช่วยให้ครู พัฒนาปรับปรุงวิธีสอนของตนเองที่ส่งผลต่อคุณภาพของ การจัดการเรียนการสอนซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในภาพรวม

วิชา ไชยสุข (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านห้วยม่วง อำเภอภูจินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการ ดำเนินการพัฒนาปรากฏว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ ความเข้าใจตามกรอบการพัฒนา คือ ทำให้ผู้ร่วมศึกษาทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ การจัดแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ได้และนำความรู้และทักษะที่ได้จาก การประชุมเชิงปฏิบัติการไปจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ได้ และนำความรู้ และทักษะที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการไปจัดทำแผนการสอน หรือแผนการจัดการเรียนรู้ ได้ด้วยตนเอง จากการใช้กระบวนการนิเทศภายในโดยการสังเกตการณ์สอน เพื่อกำกับติดตาม การนำแผนการสอนของครูไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนอย่างเป็นระบบและ ต่อเนื่อง พบว่า ในการจัดการเรียนการสอนของผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทั้ง 3 คน มีการปฏิบัติตาม เกณฑ์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในภาพรวมระดับปานกลาง จึงได้ใช้กลยุทธ์การนิเทศภายในดำเนินการพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 ผลการพัฒนาด้วยการนิเทศ ภายใน พบว่า ครูผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทั้ง 3 คน มีการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการกิจกรรม การเรียนการสอนได้ดีขึ้นตามลำดับ

วันชัย ธรรมวิเศษ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านสามหนอง อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดหนองคาย โดยใช้ หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า

1. การประชุมเชิงปฏิบัติการทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจในการจัด การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพิ่มขึ้น สามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญและสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ถูกต้อง
2. การนิเทศภายใน ทำให้กลุ่มเป้าหมายสามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้แผน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ครบทุกขั้นตอน

พงษ์มิตร สิทชินอก (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนเขว้าวิทยา อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ และผลการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินผลการสอนโดยตนเอง แบบบันทึกของผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพิ่มขึ้น และสามารถนำกิจกรรมที่แสดงถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาเขียนเป็นแผนการเรียนรู้ตามขั้นตอนด้านการเขียนแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและสามารถนำกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน การนำแผนกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ร่วมกันนิเทศและคลินิกและใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งนำมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ผลจากการนิเทศ ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าสามารถปรับเปลี่ยนวิธีสอนให้เป็นไปตามความสนใจของผู้เรียน และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขกับการเรียน ทั้งนี้โรงเรียนควรมีแผนดำเนินการพัฒนาบุคลากรในเรื่องเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ติดตามประเมินผลและนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไขอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดผลต่อองค์กรทั้งระบบอย่างยั่งยืน

เลื่อน มีพันธ์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านตัง อำเภอรามัญ จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ครูยังไม่ได้ตระหนักในการะหน้าที่และไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เพราะบุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้หลังจากได้ดำเนินพัฒนาบุคลากร โดยใช้การศึกษาเอกสาร ตำรา การศึกษาดูงานการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอนทำให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ตามกระบวนการเรียนรู้ 5 ลักษณะ คือ ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข การเรียนรู้แบบองค์รวมการเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น และการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่ยังคงประสบปัญหาความเข้าใจไม่ชัดเจนในการเขียนแผนการเรียนรู้ของครู ได้เพิ่มเวลาในการนิเทศกำกับติดตามทำให้บุคลากรสามารถ

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวทางการปฏิรูปได้อย่างมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ศักดา มุขจันทร์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนเพ็ญวิทยาคม อำเภอพยุห้ จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้กลยุทธ์ดังนี้ คือ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การจัดทำแผนการสอน 3) การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการดำเนินการในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน ขั้นปฏิบัติ ขั้นสังเกต และขั้นสะท้อนผลเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาค้นคว้า ปรากฏผลดังนี้

ก่อนการพัฒนาบุคลากร พบว่า ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูยังไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการสอน การเขียนแบบแผนการสอนไม่เน้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยังยึดคิดว่า การเรียนจะต้องเกิดจากครูเท่านั้น ทำให้ผู้เรียนไม่ค่อยมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1 พบว่า 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการสอน และความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) การเขียนแผนการสอน ทำให้ครูมีความสามารถในการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ครูสามารถนำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มีรูปแบบและกิจกรรมอย่างหลากหลายไปใช้สอนอย่างมีความมั่นใจส่วนที่ยังต้องมีการปรับปรุงแก้ไข คือ ครูเขียนแผนการสอนยังไม่นำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาสอดแทรกลงในแผนการสอน ครูยังไม่ผลิตสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนและให้ผู้เรียนศึกษาจากแหล่งความรู้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจึงได้ดำเนินการพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 ซึ่งผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2 พบว่า 1) การประชุมกลุ่มย่อยทำให้ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีการวิเคราะห์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพิ่มมากขึ้น 2) การเขียนแผนการสอนทำให้ครูสามารถนำกิจกรรมเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเขียนในแผนการสอนได้ดีขึ้น 3) การผลิตสื่อการเรียนรู้ ทำให้ครูสามารถผลิตสื่อเพื่อใช้ในการเรียน

การสอน 4) การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ครูมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองเพิ่มมากขึ้นมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการนำสื่อมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่

วิรัช พาหาทรัพย์อ่อนนัต (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านควน อำเภอป่าบอน จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

1. สภาพปัจจุบันปัญหาการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ครูสอนมีปัญหาในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และขาดประสบการณ์ในการดำเนินงานจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังขาดแหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และขาดแคลนสื่อวัสดุการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วย ซึ่งครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความต้องการในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น ซึ่งปัญหาและความต้องการดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน

2. ผลการพัฒนา เริ่มจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการเขียนแผนการสอนที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่ม จากนั้นเป็นการปฏิบัติการนิเทศในวงจรปฏิบัติการ แผนการสอนของครูส่วนใหญ่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สามารถแก้ไขจุดอ่อนของแต่ละคน ได้เกือบทั้งหมด แต่ระดับคุณภาพของกิจกรรมในแผนการสอนที่ยังคงลึกลับซึ่งแตกต่างกันมาก บรรยากาศของการประชุมนำเสนอประเมินแผนการสอนค่อนข้างผ่อนคลาย มีการถามตอบกันมากขึ้น สิ่งที่ครูให้ความสนใจซักถามมากที่สุดคือ เรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล ซึ่งมองเห็นว่าเป็นจุดอ่อนของแผนการสอนค่อนข้างผ่อนคลาย มีการถามตอบกันมากขึ้น สิ่งที่ครูให้ความสนใจซักถามมากที่สุดคือ เรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล ซึ่งมองเห็นว่าเป็นจุดอ่อนของแผนการสอนของครูเกือบทุกคน ครูกลุ่มเป้าหมายมีความเห็นตรงกันว่า การทำงานวันนี้ทำเพื่อเด็กไม่ใช่กำลังทำผลงานทางวิชาการ เพื่อขอกำหนดตำแหน่งให้แก่ตนเอง มีความอดทนและใจเย็นมากขึ้น เปิดใจยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างมากขึ้น มีความเชื่อมั่นในการสอนมากขึ้น ทุกคนคิดว่าเป็นเพราะได้รับการพัฒนาตนเองด้วยตนเอง ด้านพฤติกรรมการทำงาน ครูเห็นว่าตนเองมีสมาธิมากขึ้นที่จะทำงานเพื่อพัฒนานักเรียน เห็นคุณค่าและรอบคอบในการทำงานเป็นทีม เห็นคุณค่าของเวลาและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์กับการเรียนการสอนเสมอ ยอมรับคำวิจารณ์ และพร้อมที่จะปรับปรุงทุกอย่าง

ที่ได้รับคำแนะนำทำอย่างสมเหตุสมผล เต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น เต็มใจที่จะพัฒนาโรงเรียน เพราะตระหนักว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะสะท้อนกันและกัน ด้านความสามารถในการทำงาน ครูเห็นว่าได้รับการพัฒนาตนเองแบบต่อเนื่อง โดยมีผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ทำให้ตนได้ศึกษาเรียนรู้ทั้งประสบการณ์ของตนเองและประสบการณ์ของเพื่อนคิดว่าแต่ละคนมีศักยภาพในการทำงานสูงขึ้นสามารถทำงานที่ไม่เคยทำ จะทำได้ด้วยความมั่นใจอย่างไม่โคดเคี้ยว และต้องการที่จะเรียนรู้การทำงานต่อไป และครูรู้สึกว่าเป็นความสำเร็จของตนเองด้วย ในการจัดกิจกรรมการเรียนจนนักเรียนจะได้สร้างสรรค์ผลงาน มีความสำเร็จเกิดขึ้นตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง

สุนทร คำเสียง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านคูขาม อำเภอปรางค์ภู จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า ก่อนการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอน ครูเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ถูกต้อง และไม่สามารถที่จะนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลังการดำเนินการพัฒนาครู โดยตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในวงรอบที่ 1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และมอบหมายงานให้ปฏิบัติแล้ว พบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกิดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีความรู้ความเข้าใจในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสามารถนำแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ปัญหาที่ต้องปรับปรุงแก้ไขคือ ครูยังเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไม่ถูกต้อง ตามรูปแบบและขั้นตอน กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จึงดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ และมอบหมายงานให้ไปปฏิบัติ ผลปรากฏว่าครูมีความรู้ความเข้าใจเกิดทักษะชำนาญการในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านหนองคูขาม อำเภอปรางค์ภู จังหวัดศรีสะเกษ ในครั้งนี้ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนที่ดีขึ้น

ครองทรัพย์ หน่อสีดา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านหนองบัว อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน

เป็นสิ่งสำคัญ โรงเรียนบ้านหนองบัว อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจขาดทักษะในการเขียนแผนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพ นักเรียนขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำไม่เป็นที่น่าพอใจ

2. วิธีการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ และการนิเทศแบบมีส่วนร่วม

3. ผลการพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการเขียนแผนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ มีเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของครูมากขึ้น

คำมี คำวัน (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ โรงเรียนบ้านดอกก่อ อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของบุคลากรในโรงเรียนก่อนที่จะดำเนินการประชุมปฏิบัติการและการใช้กระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนั้น ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ โดยการจัดกิจกรรมแบบโครงงานค่อนข้างน้อย การจัดกิจกรรมจะยึดครูเป็นผู้บอกความรู้แก่นักเรียนเป็นส่วนใหญ่ใช้หนังสือเรียนเป็นสิ่งสำคัญ การเตรียมการสอนไม่สม่ำเสมอ ภายหลังจากได้ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการและนิเทศช่วยเหลือแบบกัลยาณมิตรเป็นรายบุคคลในวงรอบที่ 1 พบว่าครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจ ในการสอนแบบโครงงานและจัดทำโครงงานเป็น แต่ยังมีปัญหาที่ไม่มั่นใจในตนเอง ขาดความชำนาญในการจัดกิจกรรม เป็นการสอนยังไม่สมบูรณ์สื่ออุปกรณ์มีน้อย จึงได้ร่วมกันพัฒนาตามวงรอบที่ 2 โดยใช้การนิเทศแบบกัลยาณมิตรเป็นรายบุคคลปรึกษาหารือ แนะนำช่วยเหลือปรับปรุงวิธีการสอนของครูในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ซึ่งทำให้ครูมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น กระตือรือร้นในการจัดกิจกรรม นักเรียนมีความตั้งใจ และกล้าแสดงออกตอบคำถามของครูได้มากขึ้น รู้จักสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง แต่ยังมีปัญหาที่ครูยังไม่เข้าใจขั้นตอนการสร้างโครงร่างของงาน

สุรัชย์ ศรีไชย (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านป่ากุงน้อย อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของบุคลากรในโรงเรียนครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานค่อนข้างน้อย นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อบรมครูผู้สอนไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ ภายหลังจากที่ได้ดำเนินการอบรมและนิเทศการสอนในวงรอบที่ 1 พบว่า ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อบรมครูผู้สอนและเขียนโครงงานได้ แต่ยังมีปัญหาขาดทักษะและความชำนาญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อบรมครูผู้สอนยังไม่สมบูรณ์ สื่ออุปกรณ์ไม่พอเพียง ผู้ร่วมศึกษาได้ร่วมกันพัฒนาตามวงรอบที่ 2 โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการและนิเทศการสอน ทำให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้อบรมครูผู้สอนตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าแสดงออก สามารถสร้างองค์ความรู้และแสดงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อบรมครูผู้สอน

10.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ฮาร์เปอร์ (Harper, 1999 : Abstract) ได้ศึกษาความมีประสิทธิภาพของโปรแกรมการประกันคุณภาพและการวางแผนปรับปรุงโรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษาของรัฐอิลลินอยส์ ซึ่งเป็นกรอบสำหรับวางแผนปรับปรุงโรงเรียนที่มีความหมายในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของรัฐ และได้ศึกษาลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างทีมการสอน มหาวิทยาลัยกับทีมการวางแผนการปรับปรุงทั้งโรงเรียน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ระยะ แต่ละระยะใช้เครื่องมือและกลยุทธ์ต่างกัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากบันทึกภาคสนามเอกสารการถอดเทปบันทึกนำมาวิเคราะห์ปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาให้นิยม ทบทวน และกลั่นกรองแล้วสรุปเป็นผลการศึกษาดังนี้ โปรแกรมการประกันคุณภาพและการวางแผนปรับปรุงโรงเรียนใช้เป็นการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลต่อการเข้าเกี่ยวข้องของครูในระดับสูงขึ้น และมีส่วนร่วมของครูมากขึ้นในทีมการวางแผนทั้งโรงเรียนในการริเริ่มของผู้บริหาร แต่ละโรงเรียนได้กำหนดโครงสร้างและกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งมุ่งจะช่วยการประสานงาน ความสัมพันธ์ต่อไประหว่างทีมสหวิทยาการ ทีมการวางแผนทั้งโรงเรียน แม้ว่าโปรแกรมประกันคุณภาพและการวางแผนปรับปรุงเทคโนโลยีแทนการสอนและตรงกันแต่ละโรงเรียน

ผู้ร่วมวิจัยมีผลทางบวกอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับประสบการณ์กับกรอบการปรับปรุง โรงเรียนของรัฐ

แอเทรีย (Atria, 2000 : 4254-A) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบของการประกันคุณภาพและขั้นตอนการวางแผนการพัฒนาของอิตลินอยส์และขั้นตอนการวางแผนพัฒนาต่อพฤติกรรมของครูโรงเรียนราษฎร์ในชิคาโกต่อการพัฒนาโรงเรียน จากการศึกษา พบว่าการประกันคุณภาพดังกล่าว มีอยู่บนพื้นฐานทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงขององค์กรพอ ๆ กับทฤษฎีการกระตุ้นพฤติกรรมดังกล่าวถูกมองว่าเป็นส่วนประกอบของทั้ง 2 ทฤษฎี พฤติกรรมของครูเป็นเหมือนตัวกำหนดที่สำคัญของการพัฒนาโรงเรียน การประกอบคุณภาพและขั้นตอนการวางแผนพัฒนาของอิตลินอยส์มีผลกระทบในแง่บวกต่อพฤติกรรมของครูต่อการพัฒนาโรงเรียน

คอนเฟอร์ (Confer, 2001 : 2573-A) ได้ศึกษาและอธิบายความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 42 คน และครูจำนวน 6 คน เกี่ยวกับการสอนและการเรียนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ครูผู้ร่วมวิจัยได้พยายามทำให้ชั้นเรียนของตนเป็นชั้นเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น ข้อมูลเบื้องต้นที่นำมาวิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตชั้นเรียน ผลการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ครูยังไม่เข้าใจแนวคิดและทางปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งที่ครูตั้งใจจะให้ชั้นเรียนเป็นชั้นเรียนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ผลจากการใช้ข้อมูลเบื้องต้นเหล่านี้ระบุตัวชี้ระดับความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและทางปฏิบัติ 5 ระดับ เมื่อใช้ตัวบ่งชี้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความเข้าใจเกี่ยวกับและทางปฏิบัติของครู ผลการวิเคราะห์พบว่า ประการแรก เมื่อครูไม่พัฒนาพื้นฐานของแนวคิดเหมาะสมเพื่อแนะแนวปฏิบัติใหม่ ครูมักจะสร้างแนวคิดที่ผิด ๆ บ่อย ๆ ซึ่งนำไปสู่การแสดงออกที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับกลยุทธ์การสอนได้ ประการที่สอง เมื่อครูเป็นผู้เรียนเกี่ยวกับวิธีการเน้นนักเรียนเป็นสำคัญเพื่อการสอนและการเรียนรู้ ครูจึงเป็นทั้งผู้สอน ผู้เรียน และผู้ปฏิบัติด้วย ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและทางปฏิบัติของครูจึงมีความเหมาะสมมากขึ้น และผลประการที่สาม พบว่าครูบางคนมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเกิดขึ้นก่อนการปฏิบัติการสอนที่เหมาะสม ส่วนครูคนอื่น ๆ แสดงให้เห็นกลยุทธ์ที่เหมาะสม ซึ่งบ่งบอกว่าเข้าใจในแนวคิดแล้ว

เกลนนี (Glenn, 1996 : 3389-A) ได้ศึกษานักเรียนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือในชั้นเรียนศิลปะทางภาษา โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 ชั้นเรียน มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวความคิดร่วมระหว่าง 2 ชั้นเรียน ได้แก่ นักเรียน และบริษัททางการเรียน

ในปัจจุบันทางแนวคิดนี้ ระบุเพื่อจัดกลุ่มนักเรียน การมีส่วนร่วมของนักเรียน ความเข้าใจของนักเรียนและของครู ความสัมพันธ์และการใช้รางวัล ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความสำเร็จในระดับหนึ่งทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ครูและนักเรียนเชื่อว่า กลยุทธ์การเรียนรู้แบบร่วมมือกันทำให้เกิดความแตกต่างในความสำเร็จทางการเรียนการสอนของชั้นเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ไม่ใช่หลักฐานยืนยันพัฒนาการทักษะทางสังคมหรือความสำเร็จทางวิชาการในทางบวก เมื่อใช้กลยุทธ์การเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูไม่ใช้วิธีการนี้อย่างต่อเนื่องก่อนปีการศึกษาจะสิ้นสุด พฤติกรรมที่ผิด ๆ ของนักเรียน มีอิทธิพลต่อการทำให้เขากลับไปยังวิธีการสอนแบบดั้งเดิม การศึกษาทั้ง 2 ชั้นเรียนนี้ ชี้ให้เห็นพฤติกรรมและเจตคติของนักเรียนว่ามีความสำคัญเท่า ๆ กันปัจจัยการปฏิสัมพันธ์กับการเรียนรู้ แบบร่วมมือกับการนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพื่อผลสำเร็จของโรงเรียน การพัฒนาทักษะทางสังคมในทางบวกเป็นปัจจัยหนึ่งในความสำเร็จของนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงและเป็นส่วนสำคัญของโครงสร้างการเรียนรู้แบบร่วมมือ

กราชเชล (Grashel. 1998 : 3786-A) ได้ศึกษาผลการใช้การนิเทศเชิงพัฒนา โดยการศึกษาผู้บริหารที่มีต่อ 1) ประสิทธิภาพของครูใน 4 ด้าน (ส่วนตัว ภายนอก กำเนิด และ การสนับสนุน) 2) การรับรู้ของครูเกี่ยวกับผู้บริหารว่าช่วยครูได้ 3) ความต้องการของครูด้านปฏิบัติแบบร่วมมือกัน 4) การบอกลักษณะของครูที่มีวิชาชีพรู 5) ศรัทธาของครูเกี่ยวกับครูคนอื่น และ 6) ข้อผูกพันของครูกับโรงเรียน กับเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรอิสระข้างต้น ใช้แบบสอบถามชนิดบังคับให้ตอบจำนวน 108 ข้อ ผลการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม 9 ประเภทใน 12 ประเภท การเปรียบเทียบขนาดของผลที่เกิดขึ้น พบว่า ผู้บริหารมีผลกระทบต่อคำตอบของครูที่ตอบข้อการนิเทศเชิงพัฒนามากกว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ทำงานเป็นนิเทศ

ฮารารี (Harari. 2002 : 72-A) ได้ศึกษาการฝึกงานของนักศึกษาคนหนึ่งซึ่งทำงานในสภาพแวดล้อมการดูแลเด็กเรียนในขณะที่การมีส่วนร่วมไปพร้อม ๆ กันในรายวิชาการสัมมนาคล้ายกับผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว ในชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัย หลักสูตรรายวิชาอาศัยฐานทฤษฎีต่าง ๆ ของ John Dewey และปรัชญาการเรียนเชิงทดลอง ได้สำรวจประเด็นปัญหาการพัฒนาทางสังคม ทางอารมณ์และทางความรู้ในวัยเด็กเรียน ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมของชั้นเรียนและสภาพแวดล้อมการพัฒนาคณะครู ได้กำหนดสิ่งที่มีโอกาสเหล่านั้นสำหรับการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังพบว่า โอกาสสำหรับการเรียนรู้ที่มีพร้อมนักศึกษาก็งานมีข้อเสนอแนะที่ชัดเจน สำหรับโอกาสที่จะเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลจากการได้รับโอกาสในสภาพแวดล้อมหลัง

การเรียนรู้

อาร์มสตรอง (Armstrong. 1998 : 405-A) ได้ศึกษาผลกระทบของเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีการจัดการเรียนที่ศึกษาเกี่ยวกับสังคมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และเจตคติที่มีต่อห้องเรียนที่ทำการศึกษาสังคม (การจัดตารางแบบเป็นแท่งเกรด 12 นักเรียนอุดมศึกษา) ผลการศึกษา พบว่า เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีการจัดกลุ่มนักเรียนเป็นคณะตามผลสัมฤทธิ์ (STAD) เป็นเทคนิคการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับการศึกษาด้านสังคมแบบก้าวหน้าโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความเหมาะสมกับห้องเรียนที่ใช้ตารางสอนแบบเป็นแท่ง

อิงกาลสเบ (Ingaisbe. 1998 : 112-A) ได้ศึกษาการรับรู้ผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายคุณภาพของเพิ่มสะสมงาน และกระบวนการประเมินเพิ่มสะสมงานของโปรแกรมการผลิตผู้เชี่ยวชาญการศึกษาหลักสูตร 2 ปี โดยการสัมภาษณ์จากคณาจารย์ 10 คน และ นักศึกษา 7 คน และการใช้แบบสอบถามประเมินตนเองกับนักศึกษา จำนวน 20 คน ผลการศึกษาสรุปได้ว่าเพิ่มสะสมงาน มีลักษณะดังนี้ 1) ช่วยให้เกิดการสร้างแนวความคิดตามทฤษฎีของกลุ่ม Constructivist 2) เป็นรูปแบบการประเมินผลตามสภาพเป็นจริงที่มีคุณภาพที่ดีที่สุดแบบหนึ่ง 3) มีกลไกในการประเมินเป้าหมายและความสัมฤทธิ์ผลของเป้าหมาย 4) เปิดโอกาสให้นักศึกษามีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง 5) สะท้อนให้เห็นถึงจุดเด่นจุดด้อย ตลอดจนการประเมินผลตนเอง 6) ช่วยเหลือนักศึกษาในการเตรียมตัวสอบปากเปล่าได้ 7) ช่วยให้นักอาจารย์สามารถจัดอันดับความสัมฤทธิ์ผลของนักศึกษาได้ดีกว่าการจัดอันดับด้วยตัวของนักศึกษาเอง 8) ทั้งคณาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นในทางบวกในการนำไปใช้ประโยชน์ 9) การใช้ต้องมีการฝึกอบรมด้วย 10) ใช้เวลาในการบันทึกการทำงานของตนเอง 11) ควรใช้ร่วมกับรูปแบบการประเมินผลที่ใช้กันในปัจจุบันด้วย และ 12) เป็นรูปแบบการประเมินผลอีกแบบหนึ่งที่สามารถใช้ปฏิบัติจริงได้

ฮิลล์ (Hill. 2002 : 2168-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่จัดการสอนแบบบูรณาการกับการสอนแยกหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของนักเรียนเกรด 6 ในโรงเรียนเขตเมืองมลรัฐเท็กซัส ผลการศึกษาพบว่า 1) นักเรียนที่เรียนหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์แบบบูรณาการมีความอ่องงามและคล่องแคล่วในทักษะวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มมากขึ้น 2) นักเรียนที่เรียนหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มากกว่านักเรียนที่เรียนหลักสูตรปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 2) นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับวิชาคณิตศาสตร์ไม่แตกต่างกัน 4) นักเรียนที่เรียนหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์มีผลต่อการดำรงชีวิตในสังคม

มากกว่านักเรียนที่เรียนหลักสูตรปกติมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 5 มีความสัมพันธ์ทางสถิติระหว่างความคล่องแคล่วทางวิชาคณิตศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

มอร์แกน (Morgan, 1998 : 1418-A) ได้ศึกษาเพื่อกำหนดว่านักศึกษาชนบทสามารถระบุและอธิบายปัจจัยที่พวกตนรับรู้ว่ามีผลสำคัญสำหรับการพัฒนาคณะครูที่มีประสิทธิภาพหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสำรวจและการสัมภาษณ์เป็นส่วนตัวที่ทำงานเพื่อถามสิ่งที่ครูและผู้บริหารรู้สึกว่าพวกตนต้องการมีการพัฒนาคณะครูให้มีประสิทธิภาพและให้ตรงกับความต้องการ กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจ มีจำนวน 84 คน จาก 20 คน ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นส่วนตัวเป็นผู้บริหารและครูจำนวน 17 คน ที่สุ่มเลือกจากโรงเรียนในชนบท ในรัฐมอนทานา รัฐไอดาโฮรับยูตาห์ และรัฐเนวาดา ผลการศึกษา พบว่าได้ภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งที่ครูชนบทรับรู้ว่ามีประสิทธิภาพที่สุด คือการนำเสนอในท้องถิ่นในโรงเรียนเองปฏิสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวกับโอกาส ที่มุ่งเน้นการฝึกอบรมในประเด็นปัญหาท้องถิ่น คือ ปัจจัยบางประการที่ทำให้รูปแบบการพัฒนามีประสิทธิภาพมากที่สุด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูตามมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้เรียนของโรงเรียนเทศบาล 1 กาฬสินธุ์พิทยาสีธิ์ สังกัดเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ที่เป็นกระบวนการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาแล้ว นับเป็นแนวทางการพัฒนาครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา จากการศึกษาวิจัยพบว่า การพัฒนาครูด้านการเรียนการสอน ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ อบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนและรู้จักเสาะแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายด้วยตนเอง อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนด